

CEFR-stigin í føroyskum

Lýsing av føroyskum eftir CEFR-stiganum. Tilmæli um, hvør mállæra skal lærast nær, tá ið føroyskt verður lært sum fremmant mál.

Uni Johannesen

Studentanummar: 2015.176

BA-ritgerð

Vegleiðari: Hjalmar P. Petersen

Dagfesting: 05.10.2018

Innihaldsyvirlit

1	Inngangur	1
2	Háttalag	2
3	Støðan í dag	2
3.1	Námsætlanin Føroyskt fyri nýmælt í Føroyum	3
3.2	Undirvísing fyri nýmælt í dag	4
3.2.1	Tilfar í undirvísingini	5
3.2.2	Nýføroyingurin og undirvísingin	5
4	CEFR	7
5	CEFR-stigin í føroyskum	9
5.1	Pre-A1	10
5.1.1	Kyn.....	11
5.1.2	Kenniorð.....	11
5.1.3	Navnorð.....	11
5.1.4	Lýsingarorð	12
5.1.5	Talorð	12
5.1.6	Fornøvn	12
5.1.7	Sagnorð	12
5.1.8	Fyrisetingar	13
5.1.9	Hjáorð.....	13
5.1.10	Sambindingarorð	13
5.2	A1	13
5.2.1	Kyn.....	13
5.2.2	Kenniorð.....	14
5.2.3	Navnorð.....	14
5.2.4	Lýsingarorð	16
5.2.5	Talorð	17
5.2.6	Fornøvn	17
5.2.7	Sagnorð	19
5.2.8	Fyrisetingar	20
5.2.9	Hjáorð.....	20
5.2.10	Sambindingarorð	21
5.2.11	Setningafrøði	21
5.2.12	Orðasamansetingar & avleiðslur	21
5.3	A2	21
5.3.1	Navnorð.....	21
5.3.2	Lýsingarorð	22
5.3.3	Talorð	23
5.3.4	Fornøvn	23
5.3.5	Sagnorð	24
5.3.6	Fyrisetingar	25
5.3.7	Hjáorð.....	25
5.3.8	Orðasamansetingar & avleiðslur	25
5.4	B1	26
5.4.1	Navnorð.....	26
5.4.2	Lýsingarorð	26
5.4.3	Talorð	27

5.4.4	Fornøvn	27
5.4.5	Sagnorð	27
5.4.6	Fyrirsetingar	28
5.4.7	Hjáorð.....	28
5.4.8	Sambindingarorð	28
5.4.9	Setningafrøði	29
5.4.10	Orðasamansetningar & avleiðslur	29
5.5	B2	29
5.5.1	Navnorð.....	29
5.5.2	Lýsingarorð	29
5.5.3	Talorð	30
5.5.4	Fornøvn	30
5.5.5	Sagnorð	30
5.5.6	Fyrirsetingar	31
5.5.7	Sambindingarorð	32
5.5.8	Orðasamansetningar & avleiðslur	32
5.5.9	Umljóð og ljóðlíking	32
5.6	C1	33
5.6.1	Navnorð.....	33
5.6.2	Lýsingarorð	33
5.6.3	Talorð	33
5.6.4	Fornøvn	33
5.6.5	Sagnorð	33
5.6.6	Sambindingarorð	34
5.6.7	Setningafrøði	34
5.6.8	Orðasamansetningar & avleiðslur	34
5.7	C2	35
5.7.1	Fornøvn	35
5.7.2	Sagnorð	35
5.7.3	Setningafrøði	36
6	Umrøða & niðurstøða	36
7	Bókmentalisti	38
8	Fylgiskjøl	40
8.1	Fylgiskjal 1: Brot av teksti av heimasíðuni hjá Útlendingastovuni.....	40
8.2	Fylgiskjal 2: Jórún Høgnesen svarar	42
8.3	Fylgiskjal 3: Bræv til Mentamálaráðið frá Málráðnum.....	43
8.4	Fylgiskjal 4: Svar frá Mentamálaráðnum	45
8.5	Fylgiskjal 5: CEFR-stigin: heildarstigin	47
8.6	Fylgiskjal 6: Heildartalva fyri mállæru	48

CEFR-stigin í føroyskum

Lýsing av føroyskum eftir CEFR-stiganum. Tilmæli um, hvør mállæra skal lærast nær, tá ið føroyskt verður lært sum fremmant mál.

Uni Johannesen

Nógvir útlendingar flyta til Føroya, men undirvísing í føroyskum fyri útlendingar er ikki nøktandi. Mælt verður til at brúka CEFR-leistin ístaðin. Her leggi eg fram eitt tilmæli um, hvat fyri mállæra skal lærast nær, tá ið føroyskt verður lært sum fremmandamál.

Keywords: CEFR; Faroese as a second language; FaroeseOnline; Second Language Acquisition.

1 Inngangur

Fleiri og fleiri fólk uttan úr heimi flyta til Føroya hvørt ár og vit hava bara avmarkað undirvísingartilboð at bjóða teimum. Tey tilboð, sum eru, eru ikki nóg skipað, tí undirvísingin er so ymisk frá lærara til lærara. Tí verður skotið upp, at vit fara at brúka CEFR-skipanina, sum býtir málførleikar upp í ymisk stig. Í hesi ritgerð býti eg føroyska mállæru sundur ímillum hesi stigin, soleiðis at tað ber til at læra føroyskt, eitt stig í senn. Hendan sundurbýtingin er serliga grundað á eina CEFR-sundurbýting í íslenskum, men eisini á føroyskt tilfar til undirvísing av útlendingum.

Ritgerðin er bygt upp soleiðis, at eg í kapitli 2 havi nakað um háttalagið, síðani greiði eg í kapitli 3 frá, hvussu stóðan er í dag, í mun til hvussu nógvir útlendingar eru í Føroyum, hvørji undirvísingartilboð í føroyskum fyri útlendingar vit hava at bjóða, og hvat útlendingar annars halda um hesi tilboðini. Í kapitli 4 lýsi eg eitt sindur alment, hvat CEFR er. Eg býti síðani CEFR-stigin upp í kapitli 5, og undir hvørt stig leggi eg ymiska mállæru, sum eg meti eigur at vera lærd í tí stiginum. Kapittul 5 hevur nógvar undirkapitlar, tí hvørt stigið hevur eina røð av undirkapitlum við ymiskum tátum av mállæru, hetta tí eg meti tað vera greiðari soleiðis. At enda er umrøða og niðurstøða í kapitli 6, har tað verður lýst, hvussu týðningarmikið tað er at fáa undirvísingartilboðini í eina fasta legu.

2 Háttalag

Til at lýsa hvussu støðan innan økið er í dag, trívi eg í ymiskar frágreiðingar, tilmæli og sjónvarpssendingar, sum umrøða evnið. Umframt tað spyrji eg nakrar viðkomandi persónar um teirra royndir av at undirvísa og at verða undirvístur. Sundurbýtingin av mállæruni í tey ymisku CEFR-stigini verður gjørd á tann hátt, at eg serliga gangi út frá sundurbýtinum á IcelandicOnline.com, har eg sjálvandi lúki burtur tað, sum ikki er til í føroyskum. Harumframt hyggi at sundurbýtinum á FaroeseOnline.com og í lesibókini í *Faroese – A Language Course for Beginners* eftir Jonathan Adams og Hjalmar P. Petersen. Út frá hesum kann eg í stóran mun býta mállæruna í føroyskum sundur í tey seks CEFR-stigini, tó at eg stundum verði noyddur at koma við egnum metingum og meiningum um, at eitthvørt er lættari ella torførari, og at tað tí eigur at verða lært fyrri ella seinni.

3 Støðan í dag

Á heimasíðuni hjá Hagstovu Føroya sæst, at í 2017 fluttu 221 fólk, sum høvdu annan ríkisborgaraskap enn danskan, til Føroya. Eg velji at taka hinar norðurlendsku ríkisborgaraskapirnar við í uppteljingina, tí hesi eisini læra seg føroyskt, hóast teirra fortreytir fyri at læra málið eru betri enn hjá fólki, sum hava móðurmál, sum ikki eru líka lík føroyskum. Danskur ríkisborgaraskapur ber ikki til at taka við, tí føroyingar eru við í hesum tali; í hagtølunum verður munur ikki gjørdur á føroyingum og dønum í mun til ríkisborgararætt. Eg velji at hyggja at ríkisborgaraskapi í staðin fyri fráflytingarlandi, tí eg meti, at tað gevur eina sannari mynd av, hvat fyri mál tilflytarar hava, enn fráflytingarlandið. Seinastu seks árin er talið av tilflytarum við øðrum ríkisborgaraskapi enn donskum vaksið hvørt ár, frá 103 tilflytarum í 2012 til hesar 221 tilflytarnar í 2017. Hetta, saman við búskaparvøkstrinum og fólkvøkstrinum annars í landinum, bendir á, at talið av tilflytarum, sum fara at hava brúk fyri at læra føroyskt, verður størri og størri í framtíðini.

Allir hesir tilflytarnir koma sjálvandi ikki til Føroya at vera verandi. Summir flyta í tíðaravmarkað starv og aðrir koma í lestrarørindum. Hóast øll hesi fólkinu ikki hava ætlanir um at vera verandi í Føroyum, so kann hugsast, at nøkur teirra eru áhugað í frálæru í føroyskum, soleiðis at teirra gerandisdagur, meðan tey virka í Føroyum, gerst lættari.

Eisini kann hugsast, at onnur ikki hava orku ella vilja til at læra eitt fremmant mál, um tey ongar framtíðarætlanir hava lagt í landinum. Hvussu leingi ein hevur ætlan um at búgva í einum landi, hevur ávirkan á, hvussu nógv tilflytarin ynskir at læra málið í landinum (Schumann 1976: 80). Um vit heldur ynskja at síggja eina ábending um, hvussu nógvir tilflyttarar hava eina sosiala orsök at læra seg føroyskt, nevnliga at tey hava ætlanir um at vera verandi í Føroyum í longri tíð, so ber til at hyggja at, hvussu nógv fólk hava fingið játtað varandi upphaldsloyvi í Føroyum. Í 2017 vóru tað 71 fólk við øðrum tjóðskapi enn norðurlendskum, sum fingið játtað upphaldsloyvi í Føroyum (Útlendingastovan: Fylgiskjal 1).

Men er tað nokk, at hesi fólkinir hava sosialar orsøkir til at læra seg føroyskt? Vit kunnu spyrja, um politiskar orsøkir ella politisk krøv eisini eiga at vera til staðar, so sum at ein treyt fyri at fáa upphaldsloyvi í Føroyum er, at tú hevur gingið til undirvísing ella at tú dugir føroyskt á ávísnum støði. Í integratiónsálitinum, sum Innlendismálaráðið gav út í 2011, stendur, at tað eigur at vera lógarfest krav, at ein útlendingur skal hava lokið prógv í ávísnum torleikastigi í føroyskum, um hann skal fáa ikki-tíðarbundið¹ upphaldsloyvi (Innlendismálaráðið 2011: 26f). Eitt tilmæli um integratiónspolitik í Tórshavnar kommunu frá 2015 mælir til, at tað skal vera krav, at vaksnir útlenskir tilflyttarar skulu hava undirvísing í føroyskum máli og føroyskari mentan (Høgnesen 2015: 17). Sum nú er, er einasta kravið til ein útlending, sum søkir um at fáa eitt ikki-tíðarbundið upphaldsloyvi, at hann skal til eina samrøðu hjá lögregluni, har hann skal prógva, at hann hevur ein ávísan kunnleika til føroyskt ella annað norðurlandskt mál (Innlendismálaráðið 2011: 26).

3.1 Námsætlanin Føroyskt fyri nýmælt í Føroyum

Ávíst arbeiði hevur tó verið gjørt. Mentamálaráðið gjørdi í 2017 eina námsætlan, sum teir kalla “Føroyskt fyri nýmælt í Føroyum,” men sum í sjálvari námsætlanini verður nevnd “Føroyskt sum fremmandamál.” Hon er at finna á www.namsaetlanir.net. Endamálið við hesi undirvísingini er í tveimum. Tað fyrra er tað málsliga, har útlendingurin skal læra at tosa og skriva skilliga og rætt, hava fjølbroytt orðfeingi, samskipta nøkulunda flótandi og á ymsar hættir, alt eftir hvønn samskipt verður við. Tað seinna hevur samband við tað mentanarliga og samfelagsliga, har útlendingurin skal fáa

¹ Eitt ikki-tíðarbundið upphaldsloyvi er eitt upphaldsloyvi, sum ikki skal endurnýggjast.

innlit í føroyska mentan og samfelag, soleiðis at hann megnar at røkja eitt arbeiði, sum samsvarar útbúgving hansara, kenna sínar skyldur og rættindi o.s.fr.

Síðani verður lærugreinin “føroyskt sum fremmandamál” útgreinað. Tá ið ein útlendingur søkir um upptøku, verður førleikastøði hansara mettt, og hann hevur síðani skyldu at luttaka aktivt í undirvísingini. Ávís førleikakrøv eru til undirvísaran í “føroyskum sum fremmandamál.” Hann skal í minsta lagi hava føroyska læraraútbúgving við føroyskum sum linjufak, ella eina samsvarandi útbúgving í føroyskum. Umframt tað, skulu undirvísarar “helst” eisini duga onnur mál, serliga enskt. Eisini stendur, at Mentamálaráðið skipar fyri, at undirvísarar fáa “møguleika at taka skeið í fremmandamálsundirvísing.”

Undirvísingarskipanin verður síðani lýst, har tað eru trý torleikastig: FFM1, FFM2 og FFM3. FFM1 er fyri útlendingar, sum næstan onga skúlagongd hava havt, umframt at teir ikki duga nakað serliga væl at lesa og skriva, og ei heldur tað latínska bókstavaraðið. FFM2 er fyri útlendingar, sum hava stutta skúlagongd, og sum væntandi læra lutfalsliga seint. FFM3 er fyri útlendingar, sum hava longri skúlagond, og sum væntandi læra lutfalsliga skjótt. Skeiðini byggja á tað undanfarna, og fyri at kunna luttaka á einum skeiði, skal útlendingurin hava staðið eitt skeið ella hava førleikar, sum svara til tað. Hvørt stig er 350 tímar, og námsætlanin verður endurskoðað á vári í 2019.

Eg haldi tað vera sera óheppið, at skeiðini eru býtt upp eftir, hvørjar fatanarligar førleikar útlendingurin hevur, ella hvussu seint ella skjótt tað kann væntast, at hann fer at læra. Heldur eigur ein slík uppbygging bara at lýsa, hvat fyri samskiftisførleikar ein hevur til eina og hvørja tíð, tí hesir førleikarnir broytast alt eftir, hvussu nógv ein lærir. Tað er serliga samskiftinum, sum CEFR-stigin gongur út frá.

3.2 Undirvísing fyri nýmælt í dag

Sum nú er, verða ymisk skeið í føroyskum fyri útlendingar hildin ymsastaðni kring Føroyar. Sum heild eru tað kvøldskúlarnir, sum hvør í sínum lagi skipa fyri hesum. Við námsætlanini “Føroyskt fyri nýmælt í Føroyum” frá 2017 var fyri fyrstu ferð ein skipaður leistur, sum hesir ymisku skúlarnir og undirvísararnir kundu arbeiða út frá. Eg havi ikki kannað, hvussu øll hesi ymsu skeiðini í roynd og veru verða skipað, men eg havi samskift við tveir undirvísarar í tveimum teimum størstu býunum í Føroyum, Tórshavn og Klaksík. Bergljót av Skarði hevur í nøkur ár undirvíst útlendingum í føroyskum í Tórshavnar kvøldskúla og Jórun Høgnesen somuleiðis í Klaksvíkar kvøldskúla. Báðar tvær fylgja í

mest møguligan mun námsætlanini “Føroyskt fyri nýmælt,” tá tær undirvísa útlendingum í føroyskum (Høgnesen 2018 & av Skarði 2018), men Bergljót sigur seg ikki hava nakra meting av førleikastøðinum, tá ein útlendingur søkir um upptøku (Bergljót 2018), nakað sum annars er eitt krav í námsætlanini *føroyskt fyri nýmælt í Føroyum*.

3.2.1 Tilfar í undirvísingini

Sum heild hava báðir undirvísararnir, sum eg havi kannað, brúkt umleið tað sama tilfarið í undirvísingini. Her er serliga talan um bøkurnar til undirvísing í føroyskum sum fremmandamál eftir Bergljót av Skarði, *Vælkomin* og *Viti*. Tann fyrsta bókin hevur sum so onga mállæru, men bara lættar tekstir og uppgávur, sum Bergljót sjálv hevur gjørt. Tann seinna bókin hevur veruligar tekstir, sum onnur fólk hava skrivað. Umframt hesar bøkurnar, sum er gjørdar til vaksnamannaundirvísing, brúka báðar eisini bøkur, sum eru gjørdar til undirvísing fyri føroyingar; Bergljót brúkar bøkurnar *Stutt mállæra* eftir Onnu Mariu Reinert Jensen og Harry Davidsen í byrjanarskeiðnum og *Mállæra* eftir Paulivar Andreasen & Árna Dahl í framhaldsskeiðnum, meðan Jórún brúkar mállæruuppgávur úr *Eg skrivi*, sum NÁM gav út. Tað kann vera ein vansi hjá tilflytarunum, at teir noyðast at brúka tilfar ætlað føroyingum til at læra málið, tí hetta tilfar er ikki gjørt við útlendskum móðurmáli í huga. Eisini hava summir næmingar hjá Bergljót av sínum eitingum brúkt mállæruna í *Faroese a Language Course for Beginners* eftir Jonathan Adams & Hjalmar P. Petersen. Annars hava næmingarnir brúkt ymiskar skúlabøkur, krabbabøkur og orðabøkur til børn, so sum *Mín fyrsta reyða orðabók*, umframt at tey hava brúkt *LEXIN*, sum er ein talgild heimasíða við samvirknunum myndaorðabókatilfari við ljóði, sum er gjørt til at hjálpa útlendingum at læra føroyskt; heimasíðan sæst á undirvísingarportalinum Snar.fo. (Høgnesen 2018 & av Skarði 2018)

3.2.2 Nýfðroyingurin og undirvísingin

Fyri at kanna, hvat hin parturin í hesum, tilflytarin, heldur um undirvísingartilboðini í Føroyum, havi eg hugt gjøgnum nakrar sjónvarpssendingar um tilflyttarar, sum Kringvarpið hevur gjørt. Við tí fáa eg at vita, hvussu nógvir ymiskir tilflyttarar hava upplivað at skula læra føroyskt. Fyri at fáa størri innlit í málið, havi eg eisini tosað við Julianu Arias, sum flutti til Føroya í 2016.

Eitt, sum verður nevnt aftur og aftur, er, at tað almenna ger ov lítið fyri at lofta tilflyttarunum; og her er tað, at tøttu familjubondini í Føroyum hava ein fyrimun við sær. T.d. nevni Jacob Haugaard, at “Færøerne er et familiebundet samfund. [...] Hvis du ikke

er bundet på en familie, så er du lidt tabt deroppe” (*Gløgt er gestsins eyga* 2009: 26:31). Tað er sjálvandi gott, at familjan hjá hjúnafeleganum hjá tilflytaranum kann hjálpa við máli, mentan og dagliga lívinum annars, men tað er ikki altíð, at tað ber til. Tí má tað almenna hava eitt greitt tilboð til allar tilflytarar. Tá einki ella eitt avmarkað tilboð er til tilflytarar at læra seg føroyskt, so ávirkar hetta dagliga lívið hjá tilflytaranum, soleiðis at hann illa fær samskipt við starvsfelagar og vinir. Petra Majtanova, sum er úr Slovakia, heldur nevnliga, at um tú ikki skilir onnur og onnur ikki skilja teg, so endar tað við, at tú aldri fert út og at tú sostatt ikki verður integreraður í samfelagið (*Úr útlendskum í føroyskt* 2014: 22:57). Kate Sanderson heldur eisini, at tað er brúk fyri, at meir verður gjørt við “at hjálpa fólki at betri integrera seg í føroyska samfelagið,” og víðari sigur hon, “her hugsu eg serliga kanska um møguleikan at læra seg málið [...]” (*Gløgt er gestsins eyga* 2009: 10:10).

Sum sagt hevði eg eina samrøðu við Julianu Arias úr Kolumbia. Hon er gift føroyingi og hevur lært týskt tá hon las í Týsklandi, so hon hevur góðar fortreytir fyri at læra føroyska mállæru. Tá hon fyrst kom, fór hon á eitt kvøldskeið hjá Tórshavnar kvøldskúla. Hetta skeiðið var ætlað útlendingum, sum ikki eru úr Norðurlondum, og hon helt tað vera fínt, men tilfarið, sum varð brúkt, var kanska ikki so eggjandi, tí tað vóru nógvar barnabøkur og tey spældu ymisk barnaspøl í tímunum. Juliana helt hetta tó vera í lagi, tí hetta var bara eitt kvøld um vikuna – hon var glað fyri at kunna luttaka á skeiðnum, men móti endanum tyktist skeiðið henni ov keðsamt. (Arias 2018)

Seinni fór hon á intensiva skeiðið hjá Tórshavnar kvøldskúla. Her var talan um 4 tímar um dagin, men av tí at skeiðið hjá Bergljót var fullteknað, og so mong vóru á bíðilista, varð eitt seinnapartsskeið gjørt. Juliana var á hesum skeiðnum, og her upplivdi hon manglandi bygnaðin í undirvísingartilboðum í føroyskum fyri útlendingar. Juliana setti, at lærarin á seinnapartsskeiðnum ikki hevði fingið so nógva vegleiðing í, hvussu skeiðið skuldi skipast, tí tað byrjaði fínt við at tey brúktu bókina *Vælkomin* hjá Bergljót av Skarði, men sum frá leið fóru tey aftur at lesa barnabøkur. Juliana og onnur á hesum skeiðnum sóu eisini, hvussu førleikarnir í føroyskum hjá luttakarunum á fyrrapartsskeiðnum mentust, meðan teirra egnu førleikar ikki mentust líka nógva. Hon ger vart við, at hetta er eitt tekn uppá vantandi bygnað, tí í roynd og veru áttu hesi bæði skeiðini at verið eins, men úrkoman var hvør sín. Juliana helt tað vera so keðiligt at skula brúka so nógva tíð uppá nakað, sum ikki gav nevniverd úrslit, so hon valdi at gevast á skeiðnum. Hon vil tó gera greitt, at hon als ikki helt tað vera skyldin hjá læraranum, tí hann gjørdi

alt í bestu meining. Heldur eiga vegleiðing og námsætlaninir at vera góðar og greiðar, soleiðis at øll undirvísingin er á sama stigi. (Arias 2018)

Hon tosar eisini um, hvussu ymisku næmingarnir vóru á ymiskum stigum í mun til teirra føroyska málkunnleika, hóast hetta var eitt byrjanarskeið. Hon helt tað vera týðiligt, at summir av næmingunum høvdu verið á hesum skeiðnum áður, og tað gjørði umhvørvið í flokkinum eitt sindur læggið, tí tey longu dugdu sumt. Hon eftirlýsir eina upptøkuroynd, soleiðis at tey, ið duga ávís ting, ikki byrja umaftur á byrjanarskeiði. Tá hevði eisini verið betur pláss fyri teimum, sum í roynd og veru eru byrjarar. (Arias 2018)

Juliana helt, at undirvísingin ikki var nóg væl skipað, og henna áskoðan sæst aftur í brævi, sum Málráðið tann 23. februar 2017 sendi Mentamálaráðnum (Málráðið 2017). Har verður mælt til, at Mentamálaráðið brúkar CEFR-skipanina, tá hetta økið skal skipast í Føroyum. Fírst verður eisini at, at tey tilboðini um undirvísing, sum nú eru, eru ov óskipað. Tað skal móguliga vera krav at læra tey føroyskt, men fyrst mugu vit “megna at skipa fyri dygdargóðum skeiðum í føroyskum fyri útlendingar” (Málráðið 2017). Mentamálaráðið (2018) svarar næstan eitt ár seinni, at tey eru samd í, at tað átti at verið krav hjá tilflytarum at lært seg føroyskt, men tey siga seg ikki hava ræði á hesum. Tey eru tó ósamd í, at tilboðini eru óskipað, og siga seg skipa fyri nógvum undirvísingartilboðum á ymsum stigum kring landið (Mentamálaráðið 2018). Eg haldi ikki, at vit kunnu siga, at undirvísingin hjá Julianu var nakað serliga væl skipað, hóast Mentamálaráðið staðiliga vil vera við, at undirvísingin er skipað. Við eini skipan sum CEFR høvdu vit kunna bygt okkara undirvísingartilboð eftir evropeiskum standardum og harvið eisini “fingið ágóðan av royndum hjá øðrum” (Málráðið 2017), sum kanska er neyðugt nú vit fáa fleiri og fleiri tilflytarar til Føroya, sum helst skulu læra føroyskt so skjótt sum teir koma.

4 CEFR

CEFR stendur fyri Common European Framework of Reference for Languages, og verður styttingin í dag ofta brúkt fyri skipanina, sum varð lýst í bókini *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*, sum Evroparáðið gav út í 2001 (Council of Europe 2001). CEFR kann á føroyskum týðast til *Samanburðarskipanin hjá Evroparáðnum* ella *ein felags evropisk samanburðarramma fyri tungumál*, men nevni eg hesar týðingar mest fyri at útgreina, hvat CEFR stendur fyri

á føroyskum, tí “CEFR”-styttingin er so mikið nógv brúkt, at tað man vera best at halda seg til hana í Føroyum eisini.

CEFR er ein lýsing av tí, sum fólk, sum læra eitt mál, skulu læra, fyri at kunna samskipta í hesum máli. Hendan lýsingin er býtt upp í stig, soleiðis at tað ber til at fylgja við, hvussu málmenningin gongur hjá tí, sum lærir seg tungumálið. Við CEFR ber til hjá útbúgvingarstovnum og øðrum at leggja frálærutilfar til rættis, soleiðis at útbúgvingartilboð innan tungumál fylgja sama leisti tvørturum landamørk og fyri øll tungumálini í Evropa. CEFR verður brúkt at meta um málførleikar í næstan øllum londunum í ES, umframt at tað hevur vunnið seg fram í øðrum londum eisini. (Council of Europe 2001: 1 & Council of Europe 2018: 25)

Undirheitið á bókini er *Learning, Teaching, Assessment*, og hóast tað er hetta seinasta, *assessment*, ella metingin við CEFR-stigunum, sum man vera tað, sum CEFR er best kent fyri, so verður eisini nógv greitt frá, um hvussu fólk læra, og hvørjir hættir eru bestu frálærhættirnar. Tað serliga við hesum er, at høvuðsdenturin verður lagdur á sjálvar samskiptisførleikarnar og ikki bara hvat tú dugir av mállæruni. Eg fari ikki at gera meir við tað, sum stendur í bókini um tilmæli um frálærhættir og ástøði um hvussu fólk læra mál, men leggi heldur dent á mállæruna, hóast hon kanska ikki verður so gjølla lýst í bókini. Tað eru tó nakrir kapitlar um ymiskt, sum mann skal duga á ymsum stigum, og verður tað serliga hetta, eg leggi orku í. Hóast t.d. framburður, rættskriving og teknseting kunnu sigast at vera partur av mállæruni fyri eitt mál, so velji eg her í høvuðsheitum at viðgera teir partarnar, sum hava við bendingar og setningsbygnað at gera.

Tað er kanska serliga greiðu talvurnar, sum tey flestu kenna CEFR fyri. Eg havi valt at týða ta almennu talvuna, sum sigur nakað um, hvat fyri samskipti málbrúkarin skal kunna hava á hvørjum stigi, hetta fyri betur at kunna flokka føroysku mállæruna í tey ymisku stigini, alt eftir hvat hendan talvan sigur um, hvat fyri samskipti málbrúkarin klárar. Eisini havi eg týtt heildartalvuna fyri mállæru, so hon eisini kann veita eitt sindur av hjálp. Týddu talvurnar eru heftar við sum ávikavist fylgiskjal 5 og 6. Hesar báðar talvurnar eru gjørdar til øll málini í Evropa, so tær siga einki um, júst hvat fyri mállæru tú skalt duga. Hetta er eisini ómøguligt at seta inn í eina almenna skipan, tí øll mál eru so ymisk (Council of Europe 2001: 109).

5 CEFR-stigin í føroyskum

Fyri at flokka føroyska mállæru í CEFR-stigini A1, A2, B1, B2, C1 og C2, fari eg í mestan mun at ganga út frá flokkingini, sum er gjørd í íslenskum á heimasíðuni IcelandicOnline.com (hereftir IOL), tí íslenskt er tað tungumálið, sum líkist mest føroyskum. Eg velji at ganga eftir IOL, tí tað er lætt atkomuligt og hevur eitt yvirlit, sum vísir hvat fyri CEFR-stig ymisku skeiðini hava (IcelandicOnline). Ymiskar tillagingar verða sjálvandi gjørdar, t.d. at hvørsfall ikki skal verða lært líka tíðliga í føroyskum sum í íslenskum, tí tað er so nógv minni vanligt sum aktivt fall í føroyskum. Eg hyggi eisini lættliga at FaroeseOnline.com (hereftir FOL), sum er føroyska útgávan av fyrsta skeiðnum á IOL. Harafturat gangi eg eftir bókini *Faroese a Language Course for Beginners* eftir Jonathan Adams og Hjalmar P. Petersen (2014), sum er býtt upp í lesibók og mállæru. Tá eg hereftir vísi til hesa bókina, skrivi eg FLC, meðan eg vísi til mállæruna í bókini við at skriva t.d. §1.1.

IOL hevur greinað skeiðini á heimasíðuni soleiðis (IcelandicOnline):

Skeið á IOL	Skeiðsheiti	CEFR
Bjargir	Yvirlivingarskeið fyri fullkomnar byrjarar	Pre-A1 ²
IOL1	Byrjanarskeið	A1
IOL2	Lægri framhaldsskeið	A1/A2
IOL3	Framhaldsskeið	A2/B1
IOL4	Hægri framhaldsskeið	B1/B2
IOL5	Víðkað skeið	C1

Talva 1 Yvirlit yvir IOL í mun til CEFR

Her havi eg týtt IOL-skeiðsheitini úr enskum í føroyskt. Pre-A1 er ikki tikið við í IOL, móguliga tí tað er rættiliga nýtt. Tað verður umrøtt í *CEFR Companion Volume* sum eitt stundum neyðugt stig fyri summi at taka eisini (Council of Europe 2018: 46).

Um eg vendi hesum við, soleiðis at vit byrja við CEFR, og eg síðani leggi IOL og kapitlarnar í lesibókini í FLC inn í her, fáa vit ein CEFR-stiga, sum nøkulunda sigur, á hvørjum CEFR-stigi skeiðini á IOL og kapitlarnir í FLC eru á. Hetta seinna er bara ein leyslig meting út frá samlaða tali av kapitlum í mun til samlað tal av CEFR-stigum.

² CEFR-flokkingin Pre-A1 fyri “Bjargir” er mín egna flokking.

CEFR	Skeið á IOL	Kapitlar í FLC
Pre-A1	Bjargir	1
A1	IOL1-2	1-3
A2	IOL2-3	3-5
B1	IOL3-4	5-7
B2	IOL4	7-10
C1	IOL5	11-13
C2	-	13-15

Talva 2 Mín leysa útluting av skeiðum á IOL og kapitlum í FLC yvir CEFR-stigini.

Havast skal í huga, at hetta bara er ein fyribils talva, soleiðis at tað betur ber til at meta um, hvat skal lærast nær. Frameftir merkir FLC3, at eg meini við 3. kapittul í FLC og FLC4 meinast við 4. kapittul, o.s.fr.

Eg velji her at seta markið millum hvørt stig soleiðis, at tann sum lærir seg føroyskt, skal duga alla mállæruna í tí eina stiginum fyri at standa hetta stigið og kunna fara víðari á næsta stig. Altso, tá ein dugir alla mállæruna í A1, kann viðkomandi fara víðari á stig A2. Stundum verður undirvíst eitt sindur í einum evni áðrenn tað verður væntað, at tann, sum lærir hetta, skal duga tað til fulnar. Tí er einki galið við at undirvísa í onkrum, sum hoyrir til A2, hóast vit enn eru í A1. Á hendan hátt ber eisini til at brúka uppbyggingina her, um ein upptøkuroynd skal gerast, soleiðis at næmingurin kann setast í rættan flokk.

Uppbyggingin, sum eg geri her, skal ikki eitast at vera endalig; hon er eitt tilmæli um, hvat er gott at læra á hvørjum einstøkum CEFR-stigi, og eigur at verða roynd við næmingum við føroyskum sum fremmandamál og síðani endurskoðað.

5.1 Pre-A1

Eg geri ikki so nógv við hetta, men eg seti tað á FOL, sum eg meti hóska seg, inn her. Eg ynski tó stutt at viðmerkja tað, sum er valt at viðgera á FOL, tí eg haldi tað vera eitt sindur óheppið at hava orð í hvørjumfalli í einum “yvirlivilsisskeiði,” sum Bjargni er. Í skeiðnum vóru hesir setningar sum *bíða mær eitt sindur og eg ætli mær at koma við tí í morgin*. Tað kann sjálvandi vera í lagi, at tann, sum tekur skeiðið, sær hesar formarnar so tíðliga, men tað er kanska ikki neyðugt; í øllum førum skal ikki vera so nógv av tí. Um tað skal vera við, eigur tað bara at vera við sum ein føst vending, t.d. *eg ætli mær*. Tá eiga orðingar sum *at koma við tí* ikki at vera við. Eisini er dømi um tátíðar lýsingarhátt í *fái*

eg hjálpt tær?, har tað heldur átti at verið kann eg hjálpa tær?, umframt at tátíð er at síggja í setninginum eg ætlaði at fáa eitt atgongumerki, sum eins væl kundi verið í nútíð.

5.1.1 Kyn

At byrja við kann vera nokk at nevna, at vit á føroyskum hava trí kyn: kallkyn, kvennkyn og hvørkikyn. Kallkynið er sermerkt við, at orðið endar við *-ur* (ella *-i*), kvennkynið er sermerkt við at orðið endar við *-a* (ella við ongum (*-0*)), meðan hvørkikynið er sermerk við at tað endar við ongum (*-0*) (ella við *-i* ella *-a*). Tað sum er í klombrum kunnu vit tó bíða við.

FOL sigur hetta ikki beinleiðis, men tað sæst stundum. Tó eru navnorðini ikki vald, soleiðis at hetta mynstrið týðiliga sæst.

5.1.2 Kenniorð

Tað bundna kenniorðið kann standa aftast í orði, og er navnorðið tá bundið. Av tí at *borðið hjá mær/tær* er tann vanligasta possessivbygnaðurin, so verður eisini nomið við bundin navnorð í hvørfalli, eintali:

Kallkyn	Kvennkyn	Hvørkikyn
dagur-in	ferð-in	tjald-ið

Talva 3 Bendingarendingarnar skiftar á kyn fyri bundin navnorð í hvørfalli

Hetta er at síggja í FOL, men eg meti, at hetta eigur at bíða til A1, tí tað er nóg mikið í byrjanini at hava possessivbygnaðin við ognarfornavninum *mín/tín*, bæði tí at tað kann bæði brúkast í sambandi við skyldskaparorð og saman við øðrum orðum.

5.1.3 Navnorð

5.1.3.1 Hvørfall og hvønnfall

Vit kunnu byrja við nøkrum av teimum vanligastu bendingarendingunum í hvør- og hvønnfalli, t.d. *hetta er ein geymi* > *eg havi ein geyma*. Hesi skulu helst bara vera veikt bend, men nøkur av teimum vanligastu sterkt bendu navnorðunum kunnu eisini gjøgnumgangast her, t.d. *dagur* og *borð*.

Hetta samsvarar við FOL, men FOL kemur eisini inn á bending av fólkanøvnum. Tað meti eg ikki er neyðugt at koma inn á í pre-A1, tí bendingin av fólkanøvnum er ikki so týðningarmikil í føroyskum longur, umframt at útlendingar ofta kunnu hava nøvn, sum ikki passa inn í føroysk bendingarmynstur. Til ber tó at koma inn á bendingina av veikt bendum fólkanøvnum.

5.1.3.2 Fleirtal

FOL hefur lutfalsliga nógv navnorð í hvørfalli, fleirtali, t.d. *bøkur, filmar, fløgur*. Tað er tó best at avmarka hesi til navnorð, sum ikki hava umljóð í stovninum, t.d. *land-lond*.

5.1.4 Lýsingarorð

Lýsingarorð verða nevnd í FOL, men bara sum partur av uppgávum, har ein skal býta navnorðini sundur eftir kyni, hetta tí at tað ikki sæst munur millum kenniorðið *ein* í kall- og kvennkyni. Sostatt skal brúkarin seta t.d. *bilur* í kassan, sum byrjar við *ein góður*. Tað sama ger seg galdandi fyri kvennkyn og hvørkikyn: *ein góð fløga* og *eitt gott bord*. Tað er sum so í lagi, at nøkur lýsingarorð verða lögð fram, men hesi skulu helst vera reglulig.

5.1.5 Talorð

Tølini 1-3 í hvørfalli í øllum kynum skulu lærast. Á FOL skulu tølini 4-99, hundrað og túsund eisini lærast, men meti eg hetta vera ov nógv. Møguliga upp til 20 ella 50.

5.1.6 Fornøvn

Ognarfornøvnini *mín* og *tín* í eintali. Skulu serliga brúkast saman við skyldskaparorðunum. Til ber eisini at brúka hesi saman við øðrum orðum til at mynda possessivbygnað, hóast tað kanska er vanligari í talumáli at brúka hjá-possesiv.

Á FOL verða persónsfornøvnini *mín* og *tín* bara brúkt saman við sylðskaparorðum, meðan *hjá*-possesivbygnaðurin verður brúktur annars. Eg meti tað vera betri at byrja við *mín* og *tín*, og bíða við *hjá*-bygnaðinum til seinni.

5.1.7 Sagnorð

Tey vanligastu sagnorðini skulu lærast, hóast tey ikki eru reglulig. Hesi eru *vera* og *hava* (Gullbein),³ og skulu tey lærast í nútíð í øllum persónum bæði í eintali og fleirtali. Umframt hetta skulu sagnorðini *ætla* og *fara* lærast, tí við tí ber til lættliga at lýsa framtíð við høvuðssagnorðinum í navnhátti. Eisini kunnu onnur sagnorð í øllum persónum í eintali lærast: *eita*, *arbeiða*, *ganga*, *vaska* og *keypa*.

FOL hefur eisini sagnorðið *búgva* við her, men tað er kanska eitt sindur óheppið, tí tað er so óregluligt. Men innihaldsliga er tað helst gott at hava við.

³ Formurin *er* er nummar 4, meðan formurin *hefur* er nummar 17 av orðunum við størst títteleika.

5.1.8 Fyrirsetingar

Summar fyrirsetingar skulu lærast. Vit byrja við fyrirsetingum, sum kunnu taka hvønnfall, og orða bara setningar, har fyrirsetingin tekur hvønnfall. Hesar fyrirsetingar kunnu vera: *í, á, um* og *til*.

Á FOL taka tær flestu av fyrirsetingunum hvønnfall, men onkuntíð síggjast tó setningar sum *til tín*. Tað kann vera í lagi í avmarkaðari nøgd.

5.1.9 Hjórorð

Øll hjórorðini niðanfyri eru at læra á FOL.

5.1.9.1 Spurnarhjórorð

Gott er at læra spurnarhjórorðini *hvør* og *hvat* og munin teirra millum (ávikavist persónar og lutir). Eisini kann spurnarhjórorðið *nær* lærast.

5.1.9.2 Staðarhjórorð

Staðarhjórorð sum *niðri, uppi, høgru, vinstru, úti, inni, her* og *har* eru góð at læra.

5.1.10 Sambindingarorð

Orðið *ikki* skal lærast. Komast skal eisini inn á, at tað stendur eftir sagnorðið í setninginum, t.d.: *Eg fari ikki heim*. FOL viðger hetta.

5.2 A1

Av tí at Pre-A1-stigið er so mikið nýtt, og tí at tað kanska ikki altíð fer at verða brúkt í undirvísingarskipanum, velji eg her eisini at nevna sumt, sum eg kanska longu havi nevt har.

5.2.1 Kyn

Stundum ber til at gita sær til kynið á einum navnorði í føroyskum (Adams & Petersen 2014: 361). Niðanfyri eru seks vanligar bendingarendingar, tvær fyri hvørt kynið, bygt á Adams & Petersen (2014: 4). Øll orðini standa í hvørfalli, eintali.

Kallkyn	Kvennkyn	Hvørkikyn
hval-ur	mynd-0	hav-0
lund-i	kon-a	kaff-i, eyg-a

Talva 4 Vanligar bendingarendingar í føroyskum navnorðum

Hetta stendur ekki beinleiðis á FOL, men brúkarin kann sjálvur fáa eyga á mynstrið. Valdu orðini gera hetta tó ekki so týðiligt. Hetta er at læra í FLC1, so tað passar væl at hava við her.

§1.11.1(a) & §3(c)

5.2.2 Kenniorð

5.2.2.1 Bundna kenniorðið:

Bundna kenniorðið skal lærast. Í byrjanini er tað serliga formarnir *hin* og *hitt*, ið verða brúktir. Tað er tó gott at læra bendingina, tí hon er tann sama sum bundna bendingarendingin í navnorðum. *Hinn*, *hin* og *hitt* verður nógv brúkt á IOL1.

§2.1

5.2.2.2 Óbundna kenniorðið

Óbundna kenniorðið skal lærast. Fyri kallkyn og kvennkyn er tað *ein*, meðan tað fyri hvørkikyn er *eitt*. FLC hava hetta sjálvandi rættiliga tíðliga í kapitli 1, meðan IOL1 av góðum grundum ikki hevur hetta við.⁴

§2.2

5.2.3 Navnorð

Læra um kallkyn, kvennkyn og hvørkikyn. Um tey hava bundna kenniorðið sum eftirfesti, eru tey bundin. Kall- og kvennkyn hava –(i)n og hvørkikyn hevur -(i)ð.

Læra hvat stovnurin í einum navnorði er.

5.2.3.1 Veikt og sterkt bend navnorð

Veikt og sterkt bend navnorð hava ymiskar bendingarendingar. Vanliga enda veikt bend navnorð við sjálvljóði í eintali:

Kallkyn	Kvennkyn	Hvørkikyn
grann-i	kon-a	eyg-a

Talva 5 Vanligastu bendingarendingarar fyri veikt bend navnorð í hvørfalli.

Sterkt bend navnorð enda vanliga við einum hjáljóði í eintali:

Kallkyn	Kvennkyn	Hvørkikyn
dag-ur	hurð-	tjald-

Talva 6 Vanligastu bendingarendingarar fyri sterkt bend navnorð í hvørfalli.

⁴ Óbundna kenniorðið verður ikki nógv brúkt í íslenskum.

Talvurnar gjörðar sambært Adams & Petersen (2014: 389). Tað er lættast at byrja við teimum veikt bendu navnorðunum, í øllum førum um hesi skulu bendast eisini.

IOL1 viðger veikt og sterkt bend navnorð, so tað passar væl til A1.

§3.(f)

5.2.3.2 Hvørfall og hvønnfall

Vit byrja sjálvandi við hvørfalli, men fáa skjótt brúk fyri hvønnfalli. Vit kunnu byrja við veikt bendum navnorðum, tí har er tað altíð *-i* > *-a* í kallkyni, *-a* > *-u* í kvennkyni og *-a* > *-u* í hvørkikyni (*tími* > *tíma*, *genta* > *gentu*, *eyga* > *eyga*). Nøkur av teimum vanligastu sterkt bendu navnorðunum kunnu eisini gjøgnumgangast her, har vanlig mynstrið frá hvørfalli til hvønnfall fyri kallkynsorð er *-ur* > *-0*, meðan tað er *-0* > *-0* fyri kvennkynsorð og hvørkikynsorð (*dagur* > *dag*, *bók* > *bók*, *hús* > *hús*).

Hetta varð gjøgnumgingið í FOL, sum er á pre-A1. Í FLC verður hetta ikki gjøgnumgingið fyrrenn í 3. kapitli, so vit kunnu siga, at IOL byrjar sera tíðliga við føllunum.

5.2.3.3 Fleirtal í hvørfalli og hvønnfalli

Tær vanligastu fleirtalsendingarnar skulu lærast. Allar hvønnfalsendingar í fleirtali eru tær somu sum hvørfalsendingarnar í fleirtali (Adams & Petersen 2014: 50). Sí yvirlitið yvir bendingarendingarnar (Adams & Petersen 2014: 26f).

Kallkyn:	<i>-ar</i>	<i>bussur-bussar, tími-tímar, sangari-sangarar</i>
	<i>-ir</i>	<i>vinur-vinir</i>
	<i>-ur</i>	<i>bóndi-bøndur</i>
Kvennkyn:	<i>-ir</i>	<i>sól-sólir</i>
	<i>-ar</i>	<i>oyggj-oyggjar</i>
	<i>-ur</i>	<i>gøta-gøtur, bók-bøkur</i>
	<i>-r</i>	<i>tá-tær</i>
Hvørkikyn:	<i>-0</i>	<i>hús-hús</i>
	<i>-u(r)</i>	<i>eyga-eygu(r)</i>
	<i>-(r)</i>	<i>dømi-dømi ella dømir</i>

Tað kann vera skilagott at býta hetta upp eftir veikt og sterkt bendum navnorðum, har veikt bend kallkynsorð vanlig enda við *-ar*, veikt bend kvennkynsorð enda við *-ur*, meðan veikt bend hvørkikynsorð ikki broytast ella fáa eitt analogiskt *-r* skoytt uppí. Tey sterkt bendu navnorðini hava so eitt sindur fløktari bendingarendingar í fleirtali.

FLC viðger fleirtal av navnorðum í kapitli 2, meðan tað eru nógv navnorð í fleirtali á IOL1, har bendingin er í bæði hvønn- og hvørjumfalli í fleirtali. Tað haldi eg vit skulu bíða eitt sindur við.

5.2.3.4 Búndin navnorð í hvørfalli og hvønnfalli í øllum tølum

Búndin navnorð skulu lærast her, bæði í hvør- og hvønnfalli. Á IOL1 verða allar bendingarendingar fyrri búndin navnorð gjøgnumgingin, men eg meti tað vera betri at bíða við tí, og heldur bara taka hvør- og hvønnfall fyrst. Í FLC1 er bara bendingarendingin í hvørfalli, meðan hon er fyrri bæði hvør- og hvønnfall í FLC3, so tað samsvarar rímliga væl við at læra tað her. Yvirlit yvir hetta sæst niðanfyri, bygt á Adams & Petersen (2014: 28 & 50).

	Kallkyn	Kvennkyn	Hvørkikyn
Hvørfall	-nir	-nar	-(i)ni
Hvønnfall	-nar	-nar	-(i)ni

Talva 7 Bendingarendingar í hvør- og hvønnfalli, fleirtali.

§2.1

5.2.4 Lýsingarorð

Kynið á navnorðinum, sum lýsingarorðið lýsir, avger hvørjum kyni lýsingarorðið er í: *gulur bilur, gul nátt, gult borð*. Vit skulu læra formarnar av lýsingarorðinum í teimum ymsu kynunum. Mynstrið er, at kallkyn endar við *-ur*, kvennkyn við *-o* og hvørkykin við *-t*. Hetta samsvarar við IOL1 og við at hetta verður viðgjørt í FLC3.

§4

5.2.4.1 Lýsingarorð bendast í falli, tali, veikt og sterkt.

Læra bendingarendingar fyrri lýsingarorð í hvør- og hvønnfalli, bæði sterkt bent (óbundið) og veikt bent (bundið), bæði í eintali og fleirtali. Talvan niðanfyri er gjørd sambært Adams & Petersen (2014: 63f).

		Kallkyn		Kvennkyn		Hvørkikyn	
		Sterkt	Veikt	Sterkt	Veikt	Sterkt	Veikt
Eintal	Hvørfall	-ur	-i	-o	-a	-t	-a
	Hvønnfall	-an	-a	-a	-u	-t	-a
Fleirtal	Hvørfall	-ir	-u	-ar	-u	-o	-u
	Hvønnfall	-ar	-u	-ar	-u	-o	-u

Talva 8 Bendingarendingar fyrri sterkt og veikt bend lýsingarorð í hvør- og hvønnfalli í øllum kynum.

Verður gjøgnumgingið í IOL1 og í FLC3. Tann veika bendingin kemur ikki fyrrenn í IOL2, men eg meti, at hon er so mikið løtt at læra, at hon kann líka so væl vera her.

§4 – 4.2

5.2.4.2 Veikt bend lýsingarorð og bundin navnorð

Tá navnorðið, sum lýsingarorðið lýsir, er bundið, stendur lýsingarorðið veikt bent: *brúni stólurin, brúna bókin og brúna eygað*. Vit læra eisini hetta á IOL2.

§4.2.1

5.2.5 Talorð

5.2.5.1 Grundtøl

Skulu duga at siga tøluni 1-3 í øllum kynum og í hvørfalli og hvønnfalli. Byrja við hvørfalli og síðani hvønnfall. Øll hini tøluni skulu eisini lærast, men helst ikki í sambandi við 1-3, tí tey bendast ikki. Lærast skal, hvat fyri kyn verður brúkt í sambandi við t.d. at siga klokkuna, árstal, aldur o.s.fr. Alt hetta er longu á skránni í FOL, so í hesum sambandi havi eg bytt tað meir sundur, nær ein lærir tøluni. Hetta er eisini í FLC2.

§5.1

5.2.6 Fornøvn

5.2.6.1 Persónsfornøvn

Persónsfornavnið samsvarar við kynið á navnorðinum, sum tað lýsir. Av tí at navnorð kunnu hava kyn í føroyskum, kunnu persónfornøvnini, sum lýsa hesi, vera bæði hann, hon og tað, t.d.: *hetta er ein hvalur > hann svimur skjótt*. Vit byrja við persónsfornøvnunum í hvørfalli og hvønnfalli, 1., 2., og 3. persóni:

	Eintal		Fleirtal	
	Hvørfall	Hvønnfall	Hvørfall	Hvønnfall
1. persónur	eg	meg	vit	okkum
2. persónur	tú	teg	tit	tykkum
3. persónur	hann/hon/tað	hann/hana/tað	teir/tær/tey	teir/tær/tey

Talva 9 Persónsfornøvnini í hvør- og hvønnfalli í øllum tølum og persónum.

Á IOL1 var bendingin í øllum føllum tikin ígjøgnum. Eg velji at bara taka hvør- og hvønnfallið fyrst, og samsvarar tað eisini við, at hesi verða tikin í ávikavist 1. og 3. kapitli í FLC.

5.2.6.2 Ognarfornøvn

Ognarfornøvnini *mín* og *tín* broytast alt eftir hvat kyn orðið, sum tey leggja seg afturat, hevur, og hvørjum falli tað stendur í. Talvan niðanfyrir er gjørd sambært Adams & Petersen (2014: 55).

		1. persónur			2. persónur		
		Kk.	Kvk.	Hvk.	Kk.	Kvk.	Hvk.
Eintal	Hvørfall	mín	mín	mítt	tín	tín	títt
	Hvønnfall	mín	mína	mítt	tín	tína	títt
Fleirtal	Hvørfall	mínir	mínar	míni	tínir	tínar	tíni
	Hvønnfall	mínar	mínar	míni	tínar	tínar	tíni

Talva 10 Ognarfornøvnini *mín* & *tín* í hvør- og hvønnfalli í øllum tølum og kynum.

Ognarfornøvnini í 3. persóni, eintali og fleirtali bendast ikki. Sostatt hava tey altíð sama form: *hansara*, *hennara*, *tess*, *okkara*, *tykkara*, *teirra*. Um orðið, sum ognarfornavnið leggur seg afturat, er eitt skyldskaparorð, má tað standa aftaná orðið: *pápi mín*. Um ikki, so kann tað vera bæði aftan fyri og framman fyri: *mín bók* og *bók mín*.

Hetta verður lýst í FLC3 og á IOL1. Á FOL verða persónsforføvnini *mín* og *tín* bara brúkt saman við skyldskaparorðum, meðan *hjá*-possesivbygnaðurin verður brúktur annars. Ognarfornavn sum possesivbygnaður verður eisini nærri lýstur í FLC5, men har í einum yvirliti.

§6.4

5.2.6.3 Ávísingarforføvn

Ávísingarforføvnið *hesin* skal lærast í øllum kynum. Legg til merkis, at navnorðið, sum stendur saman við *hesin* stendur bundið: *hesin kassin*, *hendan konan* og *hetta lagið*.

Er at læra á IOL1, men ikki fyrrenn í FLC8. Eg meti tó, at tað er gott at duga hetta ávísingarforføvnið í hvørfallið áðrenn tað, so eg havi lagt tað her.

§6.5

5.2.6.4 Spurnarforføvn

Spurnarforføvn á føroyskum byrja altíð við *hv*-. Spurnarforføvn so sum *hvat*, *hvar* og *hvør* kunnu lærast, alt eftir hvat verður viðgjørt í tekstinum. Hesi spurnarforføvnini vóru á IOL1. Nøkur fá spurnarforføvn eru eisini at síggja í FLC2.

5.2.7 Sagnorð

Tað er gott at nevna í byrjanini, at tað eru 5 høvuðsbólkar av sagnorðum. Hesir bólkarnir siga nakað um, hvussu bendingarendingin í sagnorðinum er í øllum persónum og tølum. Yvirlitið niðanfyri er gjørt eftir Adams & Petersen (2014: 495).

		Bólkur 1	Bólkur 2	Bólkur 3	Bólkur 4	Bólkur 5
		kalla	venja/flyta	døma/roykja	rógva	bíta
Eintal	1. pers.	-i	-i	-i	-i	-i
	2. pers.	-ar	-ur	-ir	-t	-ur
	3. pers.	-ar	-ur	-ir	-0	-ur
Fleirtal	1., 2., 3.	-a	-a	-a	-a	-a

Talva 11 Yvirlit yvir bendingarendingarnar í sagnorðabólkunum.

Bólkarnir 1, 2, 3 og 4 innihalda veikt bend sagnorð, meðan bólkur 5 inniheldur sterkt bend sagnorð. Tað er gott at byrja við veikt bendu sagnorðunum, tí tey eru meir reglulig.

IOL vísir ikki hesa bólkingina, men eg meti hana vera sera henta at hava at ganga eftir seinni. Tí skal verða víst á hana nú, hóast tað kanska ikki er kravt, at allar endingarnar skulu dugast uttanat enn. FLC vísir heldur ikki á nakað samlað yvirlit í læruskipaða partinum, men hevur bólk 1 og bólk 2 í ávikavist kapitli 2 og 3.

§7

5.2.7.1 Bólkar 1-2 í nútíð

Sagnorðabólkarnir 1 og 2 omanfyri skulu lærast, tó kanska ikki í senn. Hetta samsvarar við, at hesir eru ávikavist í kapitli 2 og 3 í FLC.

§7.1 – 7.2

5.2.7.2 Sagnorðið at vera

Sagnorðið at vera í nútíð skal lærast í øllum persónum og tølum. Tað er óregluligt men sera vanligt. Á IOL verður hetta sagnorðið lagt fram sera tíðliga, umframt at tað er í FLC1.

§7.9

5.2.7.3 Nútíð

Tað er sera hent at læra, at 1. persónur í nútíð altíð endar við *-i*. Hetta er sjálvandi ikki við á IOL, men tað sæst á FOL og í FLC1.

5.2.7.4 Navnháttur

Í navnhátti brúka vit navnháttarmerkið “at” framman fyri sagnorðið. Sagnorðið endar altíð við -a í navnhátti. Tað verður ikki beinleiðis greitt frá tí á IOL, men tú skilir tað frá samanhinginum. Tað stendur í FLC1.

5.2.7.5 Sagnorð við ávirki í hvønnfalli

Vit læra, at tey flestu sagnorðini í føroyskum taka ávirki í hvønnfalli. Hetta er í IOL1 og FLC3, so tað passar væl at hava her.

5.2.8 Fyrisetingar

5.2.8.1 Fyrisetingar sum stýra hvønnfalli

Fyrisetingar stýra fallinum á navnorðinum, sum kemur aftaná. Summar stýra bara einum falli, meðan summar kunnu stýra tveimum, og tá er merkingarmunur. Vit læra fyrst bara fyrisetingar, sum kunnu stýra hvønnfalli, so sum *til, á, í, yvir, um, við, undir*. IOL1 viðgjørði fyrisetingar, sum taka ávirki í bæði hvønnfalli og hvørjumfalli, meðan tað ikki verður tosað um fyrisetingar, sum taka hvønnfallið fyrrenn í FLC9. Eg meti tað tó vera gott longu nú at hava nakrar fyrisetingar, sum stýra hvønnfalli, tí annars ber ikki til at venja hvønnfallið. Hóast fyrisetingarnar *í* og *á* kunnu taka bæði hvønn- og hvørjumfall, so mæli til, at vit læra tær longu nú, tí tær eru so mikið vanligar, at tær eru á ávikavist 3. og 8. plássi yvir tey orðini, sum koma oftast fyri í føroyskum (Gullbein).

§8.1

5.2.9 Hjóorð

5.2.9.1 Staðarhjóorð

Nøkur vanlig staðarhjóorð skulu lærast, sum t.d. *her*. Í IOL1 læra vit, at hjóorð kunnu siga, um talan er um eina rørsla við rætningi ella um eina verandi støðu. Tað er hent at læra pør av líknandi hjóorðum, sum hvør í sínum lagi siga frá hesum:

Rørsla	inn	út	higar	hagar
Verandi støða	inni	úti	her	har

Talva 12 Hjóorðapør, sum siga frá rørslu og verandi støðu.

5.2.9.2 Spurnarhjóorð

Tað er gott at læra seg tey vanligastu spurnarhjóorðini, tí við teimum ber til at seta spurningar og soleiðis læra. T.d. *hvussu, hvat, hvar, nær* og *hvør*. Hetta er á IOL1 og FOL, umframt at tað stendur í FLC1. Yvirli yvir nýtsluna sæst í mállæruni.

§9.5

5.2.9.3 Noktan

Noktanin *ikki* kemur beint aftaná sagnorðið. Hvalir eru **ikki** fiskar. Í spurningum verður noktanin verandi í stað, hóast sagnorðið fer fremst: Eru hvalir **ikki** fiskar? Hetta lærir mann á IOL1 og eisini í FLC1.

§9.4

5.2.10 Sambindingarorð

Nøkur sambindingarorð mugu lærast, t.d. *og* og *ella*. Vit læra tey frá IOL1, meðan nógv teirra verða lærd í FLC8. Eg meti tað tó vera neyðugt at byrja við nøkrum áðrenn tað.

§10.1

5.2.11 Setningafrøði

Orðaraðið í føroyskum er grundliður-sagnorð-ávirki (SVO): *hon eitur Anna*, meðan tað í spurningum er øvugt: *eitur hon Anna?*. Hetta verður lýst á IOL1 og í FLC1.

§11.1 – 11.2

5.2.12 Orðasamansetingar & avleiðslur

Tað er gott fyri læruna av orðfeinginum at duga at seta orð saman og serliga at duga at býta tey sundur fyri at gera tað lættari at fata long, samansett orð. Tað er best byrja við at venja samansett orð, har fyrri liður er eitt veikt bent navnorð, sum t.d. *søgustaður*, sett saman av *søga* + *staður*. Á IOL1 verður eisini vant at seta orð saman, sum eru torskildari enn tað, t.d. *gonguferð*, *jarðfrøði*, *handklæði* og *lívsstíllur*, har stovnurin broytist og har hvørsfall verður brúkt. Eg mæli til at bíða við slíkum samansetingum. Hetta verður ikki viðgjørt fyrrenn í FLC6.

§12.1

5.3 A2

5.3.1 Navnorð

5.3.1.1 Hvørjumfall í eintali og fleirtali

Av tí at hvørjumfallið er so mikið reglubundið í føroyskum, meti eg tað vera í lagi at læra so mikið tíðliga, bæði í eintali og fleirtali. Fleirtalið er so einkult, tí har endar alt við *-um*. Vit skulu tó leggja til merkis, at summi navnorð hava umljóð í hvørjumfalli (sí

5.5.9). Niðanfyri sæst eitt yvirlit yvir bendingarendingarnar í hvørjumfalli, eintali, bygt á Adams & Petersen (2014: 111).

	Kallkyn		Kvennkyn		Hvørkikyn	
	Veikt	Sterkt	Veikt	Sterkt	Veikt	Sterkt
Hvørfall	-i	-ur	-a	-0	-a	-0
Hvørjumfall	-a	-i	-u	-0	-a	-i

Talva 13 Bendingarendingar í øllum føllum í hvørjumfalli, eintali.

Hvørjumfallið er longu við í IOL0, men eg meti tað vera betur at bíða við tí til nú. At bíða við tí samsvarar væl við, at FLC hevur hvørjumfallið so seint sum í kapitli 5.

§3.1 – 3.3

5.3.1.2 Hvørjumfall bundið

Hesir skulu eisini lærast, bæði í eintali og fleirtali. Talva niðanfyri sambært Adams & Petersen (2014: 111).

	Kallkyn	Kvennkyn	Hvørkikyn
Eintal	-(i)num	-(i)ni	-(i)num
Fleirtal	-num		

Talva 14 Bendingarendingar fyri bundin navnorð í hvørfalli í øllum tølum og kynum.

Hetta verður eisini viðgjørt í FLC5.

5.3.1.3 Fólkanøvn

Skulu læra, at fólkanøvn bendast. Bending teirra sæst á Sprotanum. Hvørsfalsformurin saman við fyrisetingini *til* er ikki neyðugur at læra, tá talan er um sterkt bend fólkanøvn, tí hann verður ofta ikki brúktur av føroyingum heldur. Veikt bend fólkanøvn skulu bendast í øllum føllum.

§3.4

5.3.2 Lýsingarorð

5.3.2.1 Fleirtal

Regluliga fleirtalsbendingin fyri lýsingarorð skal lærast. Vit taka bara hvørfall fyrst: (u-umljóð tá *a* er í rótini og ljóðlíking í rótini og bendingarendingini, sí 5.5.9).

	Kallkyn	Kvennkyn	Hvørkikyn	Kallkyn	Kvennkyn	Hvørkikyn
Eintal	veik-ur	veik-	veik-t	kald-ur	køld-	kal-t
Fleirtal	veik-ir	veik-ar	veik-	kald-ir	kald-ar	køld-

Talva 15 Regluligar bendingarendingar fyri lýsingarorð í øllum kynum í eintali og fleirtali.

Hetta er longu at læra í IOL1, men eg haldi tað passar fínt at læra tað seinni. Í FLC er tað í kapitli 3.

5.3.2.2 Lýsingarorð við -in

Tað er fínt at læra, at lýsingarorð, sum enda við -in, hava rættiliga regluliga bending:

	Kallkyn	Kvennkyn	Hvørkikyn
Eintal	bang-in	bang-in	bang-ið
Fleirtal	bang-nir	Bang-nar	løg-in

Talva 16 Bending av lýsingaorðum, sum enda við -in

Hetta er at læra í IOL1.

5.3.2.3 Hvørjumfall

Lýsingarorð í hvørjumfalli í eintali og fleirtali, bæði í veikari og sterkari bending, skulu lærast. Talvan sambært Adams & Petersen (2014: 112).

	Kallkyn		Kvennkyn		Hvørkikyn	
	Sterkt	Veikt	Sterkt	Veikt	Sterkt	Veikt
Eintal	-um	-a	-ari	-u	-um	-a
Fleirtal	-um	-u	-um	-u	-um	-u

Talva 17 Bendingarendingar í sterkt og veikt bendum lýsingarorðum í øllum tølum og kynum.

Hetta er longu at læra frá IOL1, men kemur ikki fyrren í FLC5. Eg meti tað hóska væl at taka saman við hvørjumfallinum annars her í A2.

5.3.3 Talorð

5.3.3.1 Grundtøl í hvørjumfalli

Tølini 1-3 skulu lærast í hvørjumfalli. Tølini 1-4 í hvørjumfalli vóru longu á IOL1, men eg meti tað vera betri at bíða við, til vit í A2 hava lært um hvørjumfallið.

§5.1

5.3.3.2 Raðtøl

Raðtølini 1-20 skulu lærast í hvørfalli. Tað verða tey eisini á IOL2.

§5.2

5.3.4 Fornøvn

5.3.4.1 Persónsfornøvn í hvørjumfalli

Persónsfornøvnini skulu lærast í hvørjumfalli, í bæði eintali og fleirtali. Tað samsvarar við, at vit læra tað í FLC5.

	Eintal	Fleirtal
1. persónur	mær	okkum
2. persónur	tær	tykkum
3. persónur	honum/henni/tí	teimum

Talva 18 Persónsforføvnini í hvørjumfalli í øllum persónum og tølum.

5.3.4.2 Ognarforføvn í hvørjumfalli

Ognarforføvnini *mín* og *tín* í hvørjumfalli í øllum tølum:

	Kk.	Kvk.	Hvk.	Kk.	Kvk.	Hvk.
Eintal	mínum	mín(ar)i	mínum	tínum	tín(ar)i	tínum
Fleirtal	mínum			tínum		

Talva 19 Bending av *mín* & *tín* í hvørjumfalli.

Eisini skal ognarforføvnið *sín* lærast í hvør-, hvønn- og hvørjumfalli. Bendingin er tann sama sum fyri orðini *mín* og *tín*. *Sín* verður brúkt at lýsa ávirkið, um grundliðurin er bæði tann eigandi og 3. persónur. *Sín* verður ikki bent eftir grundliðinum, men heldur eftir falli og kyni í ávirkinum. Sí annars mállæruna. Alt hetta verður lært á IOL2, meðan vit læra um *sín* í FLC7.

§6.4

5.3.4.3 Óbundin forføvn

Óbundna forføvnið *báðir* verður lært á IOL2: *báðir*, *báðar* og *bæði* (øll kyn).

5.3.4.4 Spurnarforføvn

Bendingin av spurnarforføvnunum skal lærast. Tað samsvarar við at tað eisini skal lærast í FLC4. Tey verða nevnd frá IOL1 og fram.

§6.6.

5.3.5 Sagnorð

5.3.5.1 Bólkar 3-4 í nútíð

Sagnorðabólkar 3 og 4 í 5.2.7 omanfyri skulu lærast í nútíð. Hetta samsvarar eisini við, at teir skulu lærast í FLC4.

§7.3 & §7.4

5.3.5.2 Mær dámar

Skulu læra bygnaðin í *mær dámar*, har grundliðurin altíð er í hvørjumfalli. Nøkur fá av av hesum orðunum kunnu lærast, t.d. *bíða mær*, *meg droymdi*. Hetta var longu á IOL1, men er ikki líka vanligt í føroyskum, umframt at vit kunnu siga *eg dámi* ístaðin. At hetta ikki er fyrren FLC8 sigur eisini, at vit eiga at bíða við tí.

§3.5.3

5.3.5.3 Sagnorð við ávirki í hvørjumfalli

Summi sagnorð taka hvørjumfall, t.d. *bjóða*, *hjálpa* og *trúgva*. Hetta er at læra í FLC5, so tað passar væl at læra her.

5.3.6 Fyrisetingar

5.3.6.1 Fyrisetingar sum stýra hvørjumfalli

Summar fyrisetingar taka bara hvørjumfall, t.d. *at*, *av*, *frá*, *hjá* og *úr*. Afturat hesum kunnu vit brúka fyrisetingarnar *á* og *í* at stýra hvørjumfalli. Vit læra um merkingarmunirnar í B1, hóast tað longu verður gjørt á IOL2. At bíða við tí her samsvarar eisini við, at fyrisetingar, sum lýsa hvørjumfall, verða lýstar í FLC10, meðan fyrisetingar, sum stýra báðum, eru í FLC11.

§8.2

5.3.6.2 Possesivbygnaður við “hjá”

Hóast FOL hevur hetta í yvirlivilsisskeiðnum, so kann tað vera meir hósandi at læra tað her, nú vit hava lært hvørjumfall. Mynstrið er: [bundið navnorð] + *hjá* + [fyriseting/navn/bundið navnorð í hvørjumfalli], t.d. *maðurin hjá mær/henni*, *hundurin hjá Hannu*, *bilurin hjá manninum*. Hetta verður lært í FLC5.

§11.8

5.3.7 Hjóorð

5.3.7.1 Staðarhjóorð

Læra nøkur staðarhjóorð afturat, har hetta við rørslu frá einum staði verður tikið við eisini, soleiðis at hesi trý verða lýst: rørsla til, veran á staði, rørsla frá. Dømi: *Inn-inni-innan*, *út-úti-uttan*, *upp-uppi-oman*, *niður-niðri-niðan*, *higar-her-hiðani*, *hagar-her-haðani*. Hetta verður eisini lært í IOL2, meðan tað ikki er at læra fyrrenn í FLC12. Eg meti tað tó verða fínt at læra longu nú, tí tað stimbrar læruna av orðfeinginum.

§9.2

5.3.8 Orðasamansetingar & avleiðslur

Læra um orð, sum eru gjørd úr sagnorði + navnorði. Her er sum oftast eitt *-i-* millum stovnin á sagnorðinum og navnorðið: *skrivibók* og *roknimaskina*. Er at læra í FLC6 og á IOL1-3.

§12.1.1

5.4 BI

5.4.1 Navnorð

5.4.1.1 Hvørsfall eintal og fleirtal

Hvørsfallið skal lærast onkuntíð, hóast tað ikki er produktivt fall í føroyskum. Tað verður brúkt, tá vit seta saman orð og stundum saman við ávísimum fyrirsetingum. Øll navnorð enda við *-a* í hvørsfalli fleirtali. Talva gjørd sambært Adams & Petersen (2014: 118):

	Kallkyn		Kvennkyn		Hvørkikyn	
	Veikt	Sterkt	Veikt	Sterkt	Veikt	Sterkt
Hvørfall	-i	-ur	-a/-i	-0	-a	-0
Hvørsfall	-a	-s/-ar	-u/-i	-ar	-a	-s

Talva 20 Bendingarendingar í hvørsfalli fyri veikt og sterkt bend navnorð í øllum kynum.

Hvørsfallið verður lært í FLC5 og á IOL3, so tað passar væl at hava her.

5.4.1.2 Hvørsfall bundið

Bundnu formarnir í hvørsfalli skulu eisini lærast, bæði í eintali og fleirtali. Talva niðanfyri sambært Adams & Petersen (2014: 118).

	Kallkyn	Kvennkyn	Hvørkikyn
Eintal	-(i)ns	-(i)nnar	-(i)ns
Fleirtal	-nna		

Talva 21 Bendingarendingar fyri bundin navnorð í hvørsfalli í øllum tølum og kynum.

Hetta verður eisini viðgjørt í FLC5 og á IOL3.

5.4.2 Lýsingarorð

5.4.2.1 Stigbending

Stigbending av lýsingarorðum skal lærast her. Tveir mátar eru at stigbenda, tann eini er at benda orðini sum niðanfyri (Adams & Petersen 2014: 133). Legg til merkis, at hesi standa í kallkyni.

	Miðstig	Hástig
-ur (vakur)	-ari (vakrari)	-astur (vakrastur)
-ur (trongur)	*-ri (tregri)	*-stur (tregstur)

Her er seinna bendingin av einum óregluligum orði. Nøkur óreglulig orð eru, sum mugu lærast. Hin mátin er at seta *meiri* og *mest* framman fyri óbendandi lýsingarorð:

meiri spennandi og mest spennandi. Er í FLC6 og í IOL2, so her er eri eg samdari við FLC í flokkingini.

§4.5-4.8

5.4.2.2 Óreglulig stigbending

Lýsingaorð sum *gamal, ringur, nógvur, lítil og góður* hava óregluliga stigbending, sum má lærast. Hetta verður eisini ført fram á IOL3.

§4.5.1

5.4.3 Talorð

5.4.3.1 Raðtøl

Raðtøl í hvørfalli víðari upp frá 20 skulu lærast. Á IOL3 fara tey ikki upp um 100, men tað kann kanska takast við kortini.

§5.2

5.4.4 Fornøvn

5.4.4.1 Afturbent fornavn

Meðan persónsfornavnið vísir aftur á 1. og 2. persón, so vísir afturbenda fornavnið, *seg*, bara aftur á 3. persón: *hann hvílir seg & teir hvíla seg*. Afturbenda fornavnið bendist ikki eftir tali, men bara í hvønn-, hvørjum- og hvørsfalli: *seg, sær, sín*. Hetta verður longu lýst í IOL2, men ikki fyrrenn í FLC7, tí seti eg tað her.

§6.2

5.4.4.2 Ávísingarformøvn

Ávísingarformøvnini *hesin* og *hasin* skulu lærast í øllum kynum, tølum og føllum. Ávísingarformavnið *hasin* er ikki til í íslenskum, men *hesin* verður lært á IOL2. Tey verða tó ikki lærd fyrrenn í FLC8, so eg seti hetta mitt ímillum.

§6.5

5.4.4.3 Ávísingarformøvn + lýsingarorð + navnorð

Vit skulu læra, at ávísingarformøvn eisini ávirka lýsingarorð, soleiðis at tey eru veikt bend: *ein heitur pottur > hesin heiti potturin*. Hetta verður lært í IOL3.

5.4.5 Sagnorð

5.4.5.1 Tátíð

Nú skal tátíðin lærast. Av tí at vit ikki hava tikið bólk 5 ígjøgnum, so byrja vit við teimum meira regluliga tátíðarendingunum fyri bólkarnar 1-4. Eg velji at bíða við bólki 5 í nútíð, tí tað gevur meir meining at læra han í bæði nútíð og tátíð í senn. Eitt vegleiðandi

yvirlit yvir tátíðarbendingarendingar fyri bólkar 1-4 sæst á bls. 495 í FLC. Tær ymisku bendingarnar fyri tátíðina verða lærdar á IOL4 og FLC8, men longu í IOL1 varð lagt fyri við tátíð, har bendingin í bólki 1 var ofta fyri, men eisini nógv onnur meir óreglulig sagnorð. Eg velji sostatt at byrja tátíðarbendingina eitt sindur áðrenn og FLC, men av tí at tátíðin var so tíðliga fyri fyrstu ferð á IOL, so haldi eg tað vera í lagi.

§7.1 – 7.4

5.4.5.2 Miðalsøgn

Miðalsøgn í føroyskum verður myndað við endingini *-st*. Sí nýtslu á FLC:149. Hetta verður viðgjørt í IOL3 og í FLC7, so tað samsvarar væl.

§7.18

5.4.6 Fyrisetingar

5.4.6.1 Fyrisetingar sum stýra bæði hvønnfalli og hvørjumfalli

Summar fyrisetingar kunnu bæði taka hvønnfall og hvørjumfall. Fyrisetingarnar *á*, *í*, *undir* og *yvir* hava merkingarmun, alt eftir hvat fall verður brúkt, har hvønnfall hevur rørslu við sær, meðan hvørjumfall hevur veran á staði við sær: *eg fari í bilin* (rørsla, hvønnfall), *eg eri í bilinum* (veran á staði, hvørjumfall). Tað sama ger seg galdandi fyri fyrisetingina *á*: *eg seti á borðið* (rørsla, hvønnfall), *eg standi á borðinum* (veran á staði, hvørjumfall). Fyrisetingarnar *eftir*, *fyri* og *við* eru meir innviklaðar. Til ber at lesa um allar hesar fyrisetingarnar í mállæruni. Slíkar fyrisetingar eru longu at læra í IOL2, meðan tað ikki er á skránni fyrrenn í FLC12, so her læra vit tað mitt ímillum hesi bæði.

§8.3

5.4.7 Hjóorð

5.4.7.1 Stigbending

Nøkur hjóorð kunnu stigbendast, og hetta júst sum lýsingarorð. FLC7.

§9.6

5.4.8 Sambindingarorð

Nógv sambindingarorð verða lærd her, bæði í IOL og FLC8. Vit byrja við javnskipandi sambindingarorðum, t.d. *og*, *men*, *ella* og *tí*, umframt t.d. *hvørki...ella* og *bæði...og*.

§10.1

5.4.9 Setningafrøði

Tað-setningar skulu lærast. Teir verða ofta brúktir um veðrið, t.d. *tað regnar*, *tað er vindur*. Verður lært á IOL2 og FLC7. Sí mállæruna fyri fleiri upplýsingar.

§11.2

5.4.10 Orðasamansetingar & avleiðslur

Læra at orð kunnu verða sett saman við lýsingarorði + navnorði, har tað bara er stovnur+navnorð: smápengar, stórmiðil. Er ikki so vanligt, so eg taki hetta ikki fyrrenn nú, men hetta er í FLC6 og á IOL1-3.

Eisini er gott her at læra sambandið millum ymisk sagnorð og navnorð, har tað eina er leitt av hinum, t.d. *at brenna-brenni*, *at tjalda-tjald*, *at siga-søga*, *at enda-endi*, *at hevnda-hevnd*, o.s.fr. Hetta verður viðgjørt á IOL3.

Eftirfestið *-ingur* er gott at læra, serliga tí tað verður so nógv brúkt í tjóðskaparorðum. Læra, at øll lond, sum enda við *-land* hava umljóðið *a>e* í stovninum, tá eftirfestið verður skoytt uppí: *íslendingur*, *føroyingur*, *leirvíkingur*, o.s.fr. Hetta verður eisini lært á IOL3.

§12.1.3 & §12.2.1

5.5 B2

5.5.1 Navnorð

Her byrja vit at læra óregluligar bendingar fyri navnorð, bls. 275f í FLC. Hetta er í FLC 13, so tað passar fínt at byrja við tí her.

5.5.2 Lýsingarorð

5.5.2.1 Bending av miðstigi og hástigi

Miðstig og hástig kunnu bara bendast veikt. Tá tey eru óbundin (t.v.s. tá tey annars høvdu verið bend sterkt) eru tey bara í hvørfalli. Tá endar miðstig altíð við *-ari*, meðan hástig hevur formarnar *-stur*, *-0* og *-st* fyri ávikavist kall-, kvenn- og hvørkikyn.

§4.5.4

5.5.3 Talorð

5.5.3.1 Bending av raðtølum

Vit skulu læra at benda raðtølini; tað er lætt, tí øll uttan eitt eru veikt bend. Raðtalið *annar* er sterkt bent og má lærast. Setningar sum *fýra og tjúgundi desember er jólaaftan* og *jólaaftan er fýra og tjúgunda* kunnu lýsa bendingina. Hetta verður longu lært undir IOL2, men eg meti tað ikki vera neyðugt fyrrenn nú.

§5.2

5.5.3.2 Skiftitøl

Skiftitølini *einir*, *tvinnir* og *trinnir* skulu lærast í hvør-, hvønn- og hvørjumfalli í øllum kynum. Orðini *tvinnir* og *trinnir* verða ikki so nógv brúkt, men orðið *einir* verður rættiliga ofta brúkt í sambandi við t.d. *buksur*, *brillur* og *hús*, so tað er gott at læra tað longu nú.

§5.1

5.5.4 Fornøvn

5.5.4.1 Afturbeind fornøvn

Afturbeindu fornøvnini í føroyskum eru *sum* og *ið*. Tey vísa aftur og orð, sum eru nevnd frammanundan, og verða brúkt til at byrja afturbeindar eykasetningar. Tað er ikki altíð, at afturbeinda fornøvn verður brúkt: *var tað meg, (sum) tú tosaði um?*

§6.7

5.5.5 Sagnorð

5.5.5.1 Bólkur 5 - sterkt bend og óreglulig sagnorð

Bólkur 5 í yvirlitinum í 5.2.7 omanfyri er tann mest óregluligi. Í hesum bólkinum eru øll tey sterkt bendu sagnorðini. Her eru 7 ymiskir sagnorðaflokkar, so tað gevur ikki meining at fara at læra seg alt uttanat alt fyri eitt. Nøkur av teimum vanligastu orðunum duga vit longu, t.d. *vera*. Í FLC5 verður stutt greitt frá sagnorðabólki 5 (í sambandi við nútíð), men síðani verður bara sagt, at til ber at hyggja í orðabøkur, um tú ivast. Av tí at avljóðarøðirnar eru so grundleggjandi fyri bendingina av sagnorðunum í bólki 5, havi eg valt, at vit skulu læra tey eftir at vit eru byrjað uppá tátíð. Yvirlit yvir avljóðarøðirnar sæst á bls. 176 í FLC. Sí annars mállærana.

§7.5 – 7.11

5.5.5.2 Flokkar 1-7 av sterkt bendum sagnorðum

Allir teir sterkt bendu sagnorðaflokkarnir skulu lærast. Her eru avljóðarøðirnar týdningarmiklar, sí mállæru.

§7.5. & §7.11.

5.5.5.3 Háttarsagnorð

Háttarsagnorðini *eiga, kunna, mega, munna, skula* og *vilja* skulu lærast. Summi teirra eru rættiliga óreglulig. Sí s. 127 í FLC og annars mállæruna. Tey verða viðgjørð í FLC6.

§7.12

5.5.5.4 Boðsháttur

Boðsháttur skal lærast, bæði í eintali og fleirtali. Í eintali eru tvær endingar í boðshátti; sagnorð í bólki 1 í 5.2.7 omanfyri hava altíð sama boðshátt sum navnhátt (-a), meðan restin av sagnorðunum hava stovnin sum boðhsátt (-o). Í fleirtali enda øll sagnorð við -ið. Hetta verður lært í IOL3 og í FLC14, so tað er kanska eitt sindur tíðliga at læra tað nú, men hetta er ikki so torført.

5.5.6 Fyrisetingar

5.5.6.1 Fyrisetingar sum taka hvønnfall og hvørsfall

Fyrisetingar *til, ímillum* og *vegna* taka vanliga hvønnfall, men tær kunnu taka hvørsfall. Her skal lærast, at tá talan er um persónsfornøvn, so er tað næstan altíð hvørsfall, t.d. *til okkara/okkum*, meðan tá tað eru máliskur og ávís staðarnøvn, so verður hvørsfallið altíð brúkt, t.d. *til dømis* og *til Havnar*. Tá talan er um onnur navnorð, so verður hvønnfallið brúkt: *til bygdina*. Fyrisetingar, ið stýra hvørsfalli, eru í FLC11, meðan tær longu eru í IOL2. Av tí at máliskur og fastar orðingar við hvørsfalli lættliga kunnu lærast áðrenn vit læra hetta, so haldi eg tað vera í lagi at bíða við tí til her. Tað samsvarar eisini við, at tað er so seint í FLC.

§8.1.4-8.1.6

5.5.6.2 Bygdir og oyggjar

Læra hvat fyri fyrisetingar eru framman fyri bygdir og oyggjar í Føroyum. Hetta er í FLC5 og sæst á bls. 114f. Sí eisini mállæruna.

§3.4

5.5.7 Sambindingarorð

Í IOL4 og FLC8 eru ymisk sambindingarorð. Í B1 tóku vit tey javnskipandi, so nú kunnu vit taka tey innskipandi sambindingarorðini, m.o. *av tí at, hóast, meðan og tá ið*.

§10.2

5.5.8 Orðasamansetingar & avleiðslur

Nú vit hava lært hvørsfall, ber til at læra um samansetingar av tveimum navnorðum, har fyrra navnorðið stendur í hvørsfalli: *brúdleypsgáva, ástarleikur*, o.s.fr. Hetta er at læra í IOL3.

Eftirfesti *-ligur* er rættiliga vanligt til at mynda lýsingarorð úr navnorðum. Hetta kann gerast antin at hava navnorðið í hvønnfalli ella í hvørsfalli: *dagligur, lívligur, lógligur* og so *mentanarligur, búskaparligur, barnsligur*. Hetta verður longu lært í IOL3, men tað er gott at duga hvørsfallið áðrenn vit læra hetta.

Til ber eisini at leiða eitt hjáorð úr einum navnorði ella lýsingarorði við eftirfestinum *-liga*: *hugnaligur-hugnaliga* og lýsingarorðið *vøkur-syngja vakurt*. Hetta læra vit eisini í IOL3 og FLC7.

§12.1, §12.2.2 & §12.2.3

5.5.9 Umljóð og ljóðlíking

Hóast umljóð verða brúkt í bendingum av serliga navn- og lýsingarorðum frammanundan, so velji eg ikki at lýsa hetta fyrren her. Hetta varð longu lýst í IOL2-3, meðan vit bara hoyra um u-umljóð í FLC14, sum er rættiliga seint, so her liggur tað mitt millum hesi bæði. Fyri navnorð er tað soleiðis, at eitt *a* í stovninum á hvørkikynsorðum í eintali gjøgnum u-umljóð verður *ø* í fleirtali, t.d. *kar* til *kør*, men eisini til *o* framman fyri nasaljóð: *land* til *lond*. Kvennkynsorð kunnu hava u-umljóð í hvør-, hvønn- og hvørjumfalli, meðan upprunaliga stovnssjálvljóðið sæst í hvørsfalli: *høll-hallar*. Kallkyns- og kvennkynsorð kunnu eisini hava i-umljóð: *sonur-syni, bók-bøkur, hond-(handar)-hendur*. Fyri lýsingarorð er u-umljóð í orðum við *a* í stovninum, tá orðið lýsir eitt kvennkynsnavnorð í hvørfalli, eintali, óbundið, og tá tað lýsir eitt hvørkikynsnavnorð í hvør- og hvønnfalli, fleirtali, óbundið, t.d. *hon er svørt, tey eru svørt og eg sá tvey svørt hús*.

Ljóðlíkingin hevur her verið lýst frá A2 og frameftir í sambandi við bending av lýsingarorðum. Hon skal eisini lærast. Sí mállæruna.

§14.2.4 & §14.3.5

5.6 C1

Á IOL5, sum skal samsvara C1, er ikki nógv mállæra. Tilfarið er í høvuðsheitum tekstir av ymsum slag, sum brúkarin skal skilja og tulka. Sostatt átti tað kanska ikki at verið so øgiliga nógv mállæra, sum skal lærast í C1 og C2, men her var eitt sindur eftir. Tað kann vera, at sumt av tí átti at verið lært áður.

5.6.1 Navnorð

Vit halda fram við at læra óregluligar bendingar fyri navnorð, bls. 275f í FLC. Hetta er í FLC 13, so tað passar fínt at skula duga alt her.

5.6.2 Lýsingarorð

Hvørsfalsendingar. Tó at tær longu verða viðgjørðar í FLC5, so meti eg ikki, at tað er neyðugt at læra fyrrenn her.

s. 118 í FLC

5.6.3 Talorð

Læra formellu tøluni *tveyti*, *tríati* o.s.fr. Vit brúka vanliga hesi tøl í skrift, men tað er eingin grund at læra tey í byrjanini, tí vit mugu megna at skilja onnur, tá tey siga okkum eitt tal.

§5.1

5.6.4 Fornøvn

5.6.4.1 Óbundnu fornøvnini onkur og nakar

Vit skulu læra, nær vit brúka *onkur* og nær vit brúka *nakar*, umframt bendingina av hesum. Tað verður eisini gjørt í FLC11. Sí mállæruna.

§6.8

5.6.5 Sagnorð

5.6.5.1 Ópersónlig sagnorð

Vit hava longu lært tað vanligasta ópersónliga sagnorðið, *dáma*. Nú kunnu øll hini lærast, sí mállæruna. Hóast hesi longu vórðu viðgjørð í IOL1, so er ikki neyðugt at duga tey so væl í føroyskum, og av tí at vit longu hava lært *dáma*, so er ikki neyðugt at læra øll hini ópersónligu sagnorðini fyrrenn nú, hóast tey longu eru í FLC8.

§3.5.1 – 3.5.3

5.6.5.2 Tátíðar lýsingarháttur

Tátíðar lýsingarháttur er eitt lýsingarorð gjört úr einum sagnorði. Endingarnar í tátíðar lýsingarhátti fyrir sagnorðabólkar 1-3 eru tátíðarformurinn við einum *-ur* skoytt uppí. Fyri bólkar 4-5 er endingin *-in*. Tátíðar lýsingarháttur verður bendur sum lýsingarorð, í øllum føllum, kynum og tølum. Summi orð hava ongan tátíðar lýsingarhátt, t.d. *at doyggja*, har vit brúka lýsingarorðið *deyður* ístaðin. Hetta verður longu viðgjørt í IOL2, men ikki fyrren í 11. kapitli í FLC, so her eri eg meir samur við FLC.

§7.16 og annars §4

5.6.5.3 Núliðin tíð

Núliðin tíð er sett saman við tveimum sagnorðum, og lýsir tátíð, sum hevur samband við nútíðin. Hon kann sigast við *hava* + [tátíðar lýsingarháttur í hvørkikyni] ella við *vera* + [tátíðar lýsingarháttur], har hann er í sama kyni og falli, sum navnorðið frammanfyri hjálparsagnorðið. Dømi um hetta eru *hann hevur lisið* og *bókin er lisin*. FLC11 viðger hetta. Reglur um nær hvat skal brúkast síggjast í mállæruni.

§7(c) og §7.13

5.6.5.4 Tolsøgn

Í tolsøgn er hjálparsagnorðið *verða* (ella *blíva*) sett saman við tátíðar lýsingarháttinum, t.d. *hon skrivar brævið > brævið verður skrivað*. Meir er at læra um tolsøgn í mállæruni. Hetta er longu at læra í IOL2, meðan FLC ikki hevur tað fyrrenn í 13. kapitli.

§7.19

5.6.6 Sambindingarorð

Til óbeinleiðis talu brúka vit innskipandi sambindingarorðini *at* og *um*. Vit læra munin millum hesi. Hetta er at læra í FLC14.

§10.2

5.6.7 Setningafrøði

Her kunnu vit t.d. læra um, at tað upprunaliga orðaraðið fyri noktanina *ikki* í eykasetningum var sagnorð+*ikki*, meðan tað við danskar ávirkan er vorðið sera vanligt at siga *ikki+sagnorð*: *hann segði, at tað var ikki hann > hann segði, at tað ikki var hann*

5.6.8 Orðasamansetingar & avleiðslur

Duga alt, sum stendur um samansetingar í mállæruni. Sí eisini yvirlit á s. 140 í FLC.

§3(d) & §12

5.7 C2

Fyri stig C2 er ikki so nógv eftir at læra, tí tá skal málbrúkarin sambært lýsingini fyri CEFR duga at samskifta sera smidliga og nágreiniliga, samstundis sum hann brúkar alskyns fløktar mállærubygnaðir. Ymiskir smálutir kunnu tó lærast afturat:

5.7.1 Fornøvn

Persónsfornavnið *tygum* kann lærast, umframt at ognarfornøvnini *vár* og *tygara* og teirra nýtsla kann lærast. Persónsfornavnið *tygum* verður longu lært í FLC2, men eg meti ikki, at tað er neyðugt at læra fyrrenn nú, tí nýtlan er so avmarkað.

5.7.2 Sagnorð

5.7.2.1 Táliðin tíð

Í C1 lærdu vit um núlidna tíð. Táliðin tíði líkist henni, men lýsir okkurt, sum longu er hent, í sambandi við okkurt annað, som eisini longu er hent, men sum er nærri nútíðini. Til at lýsa tálidna tíð verða sagnorðini *hava* og *vera* brúkt í tátíð saman við einum høvuðssagnorði í ávikavist supinum og tátíðar lýsingarhátti. Hetta læra vit í FLC12, so vit kundu havt lært tað fyrr, men eg meti tað ikki vera neyðugt.

§7(e)

5.7.2.2 Óávirkandi sagnorð og tolsøgn

Tá óávirkandi sagnorð standa í tolsøgn, er einki ávirki at flyta framum sagnorðið at verða grundliður, so tá verður ein annar liður tikin fremst, soleiðis at sagnorðið fær verið á øðrum plássi, t.d. *eg bíðaði leingi* > *varð bíðað leingi* > *leingi varð bíða* ella *tað varð bíðað leingi*. Vit læra hetta í FLC13.

5.7.2.3 Nútíðar lýsingarháttur

Nútíðar lýsingarháttur verður gjørdur við at skoyta *-andi* upp í sagnorðið, t.d. *skriva* > *skrivandi*. Hann er óbendandi og verður ofta brúktur saman við einum sagnorði, sum sigur frá rørslu, ella sagnorðunum *verða/blíva*, t.d. *hann fór rennandi* og *hon bleiv/varð standandi*. Sí fleiri nýtslur í mállæruni. Nútíðar lýsingarháttur er á skrá í FLC15, so tað passar væl við at læra hann nú.

§4.6 og §7.15

5.7.2.4 Hugsháttur

Hugsháttur verður ikki brúktur longur í føroyskum, uttan í føstum orðingum, t.d. *Gud signi Føroyar* og *leingi livi*. Tvey sagnorð í tátíðar hugshátti kunnu brúkast fyrst í

setningi, har tey lýsa ynski ella vón: *gævi* og *hevði*. Sí mállærana fyri fleiri upplýsingar. Hetta er longu at læra í IOL2 og frameftir, men í føroyskum er nýtslan so mikið avmarkað, at eg meti, at vit kunnu bíða við hesum til nú. Tað samsvarar eisini við, at hetta er í FLC15.

§7.17

5.7.3 Setningafrøði

Duga at brúka allar possessivbygnaðir rætt. Sí bls. 119ff í FLC og annars mállærana.

§11.8

6 Umrøða & niðurstøða

Á hvørjum ári flyta rættiliga nógv fólk til Føroya. Seinastu 5 árin er talið av tilflytarum við øðrum tjóðskapi enn donskum, farið frá 103 til 221. Um vøxsturin heldur fram, verður lutfallið av útlendingum í mun til føroyingar eisini størri og størri. Tað er neyðugt, at hesir læra seg føroyskt, tí um tey byrja at tosa enskt við føroyingar, soleiðis at enskt verður eitt mál, sum verður tosað í gerandisdegnum, so hevur tað við sær økissmiss fyri føroyskt. Føroyskt er, sum er, høvuðsmálið í Føroyum, men leingi hevði føroyskt lægri støðu enn danskt, og nú er aftur vandi fyri, at vit lata enskt fáa somu støðu, sum danskt einaferð hevði, tí fyrireikingar eru nú í gongd á Glasi at bjóða útbúgving á enskum, tí tað er ov torført hjá útlendingum at taka útbúgving, tí alt tilfarið er á føroyskum og donskum (Mikkelsen 2018). Umframt hetta, so er Kringvarpið farið í holt við at týða tíðindi til enskt, soleiðis at fólk, sum búgva í Føroyum, men sum ikki skilja føroyskt, kunnu fylgja við í almennum viðurskiftum í landinum (Leo 2018). Heldur átti hesin peningurin, sum verður brúktur til tíðindatýðing og menning av miðnámssútbúgving á enskum, at farið til at undirvísa útlendingum í føroyskum. Hesi bæði dømini omanfyri eru eisini dømi um økissmiss fyri føroyskt. Í Hetlandi var eitt málskifti frá norn til enskt, hóast bara umleið ein triðingur av fólkinum har vóru skotar (Knooihuzen 2010: 96f), so tað er ikki óhugsandi, at ein økt nýtsla av enskum í Føroyum kann hava okkurt slag av ávirkan, men um tað endar við máldeyða ella málskifti kann bara tíðin vísa.

Fyri at koma hesum til lívs hevði verið møguligt at t.d. sett fram krav um, at tú skalt til málundirvísing fyri at fáa upphalsloyvi, men áðrenn tað kann verða gjørt, mugu vit hava nóg góð undirvísingartilboð, tí annars nyttar tað einki. Við námsætlanini *Føroyskt fyri nýmælt í Føroyum* varð fyri fyrstu ferð ein fóst lega lögð fyri, hvussu undirvísingin

skuldi vera skipað, men námsætlanin verður ikki fylgd til fulnar. T.d. sigur Bergljót av Skarði seg ongantíð hava havt eitt skeið á FFM3 ella brúka upptøkuroyndir. Tá næmingar so koma til undirvísing, sum eigur at verða lögð til rættis út frá námsætlanini, so er undirvísingin ikki so væl skipað hjá øllum undirvísarum, meðan tilfarið, sum verður brúkt, ikki altíð er so hóskandi, tí sumt av tí er ætlað børnum.

Juliana endaði í einum flokki, har undirvísingin ikki var so væl skipað, og tað eigur ikki at henda, um undirvísingarætlanin er nóg greið, tí tað er neyðugt, at allir tilflytarar hava atgongd til væl skipaða undirvísing á sama støði. CEFR-skipanin er ein skipan við drúgvum royndum, so tað burdi verið væl møguligt at brúkt hana í Føroyum og fingið munagóðar ágóðar av henni uppá lutfalsliga stutta tíð.

CEFR sigur einki um, hvat fyri mállæra skal lærast nær, men lýsir heldur hvussu væl ein málbrúkari skal duga at samskifta á hvørjum stigi. Hóast tað, so havi eg her eftir bestum førimuni býtt føroyska mállæru sundur í tey ymisku CEFR-stigini, soleiðis at tað ber til at læra føroyska mállæru í stigum eftir einum føstum bygnaði. Uppbýtingin hjá mær er bygd á uppbyggingar, sum longu er gjørdar í íslenskum og í føroyskum. Við hesum uppbygginginum av føroyskari mállæru í tey ymisku CEFR-stigini vóni eg, at fyrsta stigið í eini meir regluligari undirvísing í føroyskum sum fremmandamál er tikið, og at støður, sum tann, sum Juliana kom í, verða alsamt sjáldsamari.

7 Bókmentalisti

Adams, Jonathan & Petersen, Hjalmar P. 2014. *Faroese. A Language Course for Beginners*. 3. útgáva. Hoyvík: Stiðin.

Arias, Juliana. 2018. Óutgivin samrøða millum Una Johannesen og Julianu Arias tann 7. mai 2018. Upptøkan liggur á geyma, sum fylgir ritgerðini.

Council of Europe. 2001. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge University.

<https://rm.coe.int/1680459f97> (23. august 2018).

Council of Europe. 2018. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Companion Volume with New Descriptors*.

<https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989> (22. august 2018).

Europaráðet. 2008. *Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog. Læring, undervisning og evaluering*. Donsk týðing av ensku útgávuni frá 2001.

Keypmannahavn: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration. Tøkt á

<http://uim.dk/publikationer/den-faelles-europaeiske-referenceramme-for-sprog-laering-undervisning-og-evaluering/@@download/publication> (23. august 2018).

Gløgt er gestsins eyga. 2009. Kringvarp Føroya. Annie Heinesen legði til rættis. Tøk á <http://kvf.fo/netvarp/sv/2011/04/11/glgt-er-gestsins-eyga-26-desember-2009> (5. September 2018).

Gullstein, Sjúrdir. Einki árstal. Óutgivin orðatítteleikalisti, sum bleiv gjørdur til syntetisku taluna hjá Blindastovninum. Listin er lagdur á geyma, sum fylgir uppgávuni.

Høgnesen, Jórún. 2018. Óutgivið spurnablað við svørum frá Jórúni Høgnesen, sum sendi mær svaraða spurnablaðið við telduposti tann 9. mai 2018. Fylgiskjal 2.

Høgnesen, Runa Preeti. 2015. *Tilmæli um integratiónspolitik*. Desember 2015. <https://www.torshavn.fo/get.file?ID=2490> (3. august 2018).

Innlendismálaráðið. 2011. Integratiónsálit. <https://d1d6zxt0xmx99c.cloudfront.net/media/2052/2011-03-integratiónsálit.pdf> (9. august 2018).

IcelandicOnline. Eingin dagfesting. *About Icelandic Online* [heimasíða]. Tøk á <https://icelandiconline.com/about> (23. september 2018).

Knooihuizen, Remco. 2010. Perspectives on the Norn-to-Scots language shift in Shetland. Í *Jakob Jakobsen in Shetland and the Faroes*. Turið Sigurðardóttir og Brian Smith (ritstj.). Tórshavn: Fróðskaparsetur Føroya.

Leo, Jens Hákun. 2018. *KVF to make Faroese news in English as “up to 1200 Faroese don’t understand Faroese”*. 26. februar. <http://local.fo/kvf-make-faroese-news-english-1200-faroese-dont-understand-faroese/> (2. oktober 2018).

Málráðið. 2017. Óútgivið bræv til Mentamálaráðið, 23. februar. Brævið er viðheft sum fylgiskjal 3.

Mentamálaráðið. 2018. Óútgivin teldupostur til Málráðið, 9. januar. Brævið er viðheft sum fylgiskjal 4.

Mikkelsen, Lív. 2018. *Útbúgving á enskum*. 27. februar. <https://kvf.fo/netvarp/sv/2018/02/27/20180227atlanirumensktmaltmidnam> (3. oktober 2018).

Schumann, John H. 1976. *The Pidginization Process. A Model for Second Language Acquisition*. Newsbury House Publishers.

av Skarði, Bergljót. 2018. Óútgivin samrøða millum Una Johannesen og Bergljót av Skarði tann 11. mai 2018. Upptøkan liggur á geyma, sum fylgir ritgerðini.

Úr útlenskum í føroyskt. 2014. Kringvarp Føroya. Ivan Hentze Niclasen legði til rættis. Tøkt á <http://kvf.fo/dokumentarurin?sid=22735> (25. august 2018).

Útlendingastovan. *Hagtøl fyri 2017 – upphaldsloyvi til føroya givin av donsku útlendingamyndugleikunum*. Tøkt á <https://www.utlendingastovan.fo/fo/um-okkum/hagtol/> (8. august 2018). Er eisini viðheft sum fylgiskjal 1.

8 Fylgiskjøl

8.1 Fylgiskjal 1: Brot av teksti av heimasíðuni hjá Útlendingastovuni

<https://www.utlendingastovan.fo/fo/um-okkum/hagtøl/>

Hagtøl fyri 2017 – upphaldsloyvi til Føroya givin av donsku útlendingamyndugleikunum

Samlaða talið av avgerðum um at geva upphaldsloyvi á føroyska útlendingaøkinum í 2017 er 846 (øll mál, upprunaloymi, leingjan og varandi upphaldsloyvi). Hetta talið er nakað yvir miðal, um hugt verður eftir seinastu 10-15 árunum.

Fyrivarni

Tølini vísa upphaldsloyvi og fyrivarni skulu takast, tí tølini vísa avgerðir um upphaldsloyvi, og ikki tilflyting/búseting í Føroyum. Her hyggja vit serliga eftir upprunaloymum, tað er upphaldsloyvi givið fyrstu ferð til ein einstakling ("førstegang"). Á arbeiðsøkinum kann tó eitt upprunaloymi vera givið einum og sama persóni meiri enn einaferð yvir eitt longri tíðarskeið (við t.d. starvsskifti) – hetta síðsta er meiri sjáldsamt.

Við hesum tølum loyva vit okkum at gera ein meting av, hvussu tilflytingin til Føroya sær út í undanfarna ári. Tølini yvir upphaldsloyvi geva, sum áðurnevnt, ikki eina lýsing av hvussu nógv fara av landinum, og ei heldur, hvussu samlaða talið av útlendingum er í Føroyum í løtuni. Sambært hagtølum hjá Landsfólkayvirlitið var talið av útlendingum við øðrum tjóðskapi enn norðurlenskum við ársenda 2017, 1269.

Yvirskipað

Tilflytingin til Føroya í 2017 av persónum við øðrum tjóðskapi enn norðurlenskum er merkt av:

1) arbeiðstakarum serliga, t.e. upphaldsloyvi grundað á arbeiði og sáttmála, oftast er talan um fyríbils upphald í landinum, og

2) familjuseiningum, børn og hjúnafelagar/samlív, har endamálið kann roknast við at vera at taka búgv í Føroyum yvir longri tíð.

Um hugt verður eftir tjóðskapinum hjá útlendingum í Føroyum, so er talan um ríkisborgarar úr londum í Evropa fyri størsta partin, og ábendingar eru um at hetta er arbeiðskraft (sí talvu i). Verður tað hugt eftir teimum, sum søkja um varandi upphaldsloyvi í Føroyum, so eru asiatisk lond best umboðaði, (sí talvu ii).

[...]

ii - Varandi loymi, eftir tjóðskapi – 2017

	Samlað	71
1	Filipsoyggjar	17
2	Teiland	9
3	Serbia	5
4	Stórabretland	5
5	Brasilia	3
	Kenja	3
	USA	3
	Móritius	3

iii – Eftir tjóðskapi, øll mál í 2017 (upprunaloyvi, leingjan og varandi loyvi)

	Samlað	846
1	Rumenia	222
2	Filipsoyggjar	93
3	Pólland	70
4	Teiland	38
5	Serbia	36
6	Bulgaria	31
7	Litava	28
8	Stórabretland	20
9	Ungarn	17
10	Brasilia	15

8.2 Fylgiskjal 2: Jórun Høgnesen svarar

Eg sendi Jóruni Høgnesen, undirvísara í føroyskum fyri tilflytarum í Klaksvíkar kvøldskúla, nakrar spurningar gjøgnum teldupost. Hesi eru svørini:

Sig eitt sindur um teg sjálva/n (navn, starv, royndir innan undirvísing av útlendingum, o.s.fr.): *Jórun Høgnesen, útbúgvín fólkaskúlalærari. Havi undirvíst síðani 1982. Havi í nøkur ár undirvíst í føroyskum fyri tilflytarar í Klaksvíkar Kvøldskúla.*

Hvat fyri skeiði/skeiðum undirvísir ella hefur tú undirvíst í? *Havi í nøkur ár undirvíst í føroyskum fyri tilflytarar í Klaksvíkar Kvøldskúla. Skeiðið er býtt upp í trýggjar partar. Innleiðsla, byrjunarskeið og framhaldsskeið.*

Er undirvísingin regluliga? Hvussu ofta verður undirvíst um vikuna, hvussu nógvur vikur er hvørt skeiðið og hvussu long er undirvísingin hvørja ferð? *Skeiðið byrjar uml 15.okt og endar uml. 1.mai. Undirvíst verður vanliga 2 kvøld um vikuna frá kl. 18 til kl 20.*

Vera øll undirvíst saman, uttan mun til teirra málførleikar? Ella eru fleiri flokkar við ymsum førleikastigi? *Vit býta upp eftir førleikastigi og eftir um næmingurin hefur fylgt undirvísing á byrjunarskeiði, og hvørjar førleikar næmingurin hefur frammanundan.*

Hvat fyri tilfar verður brúkt í undirvísingini? *Tilfarið hefur verið einfaldir tekstir og nógvur myndir. Vit hava nýtt bókina Vælkomin, Súlubøkur, krabbabøkur, og egnuðar mállæruuppgávur úr bókarøðini Eg skrivi og Nem. Av øðrum tilfari ber til at nevna LEXIN, sum er ein talgyld heimasíða, filmsbrot um ymisk mentunarlug fyribrygdi og vitjanir á ymiskum støðum í Klaksvík.*

Hvussu fer undirvísingin vanliga fram? Hvussu er hon skipað? *Undirvísingin er skipað í smáum næmingatillagaðum bólkum, og støði verður tikið í hvørjum næmingi sær. Læraraframløgur og næmingarnir hava orðið.*

Brúka tit CEFR-stigan? Er undirvísingin skipað í mun til nær tey luttakandi á skeiðnum læra hvat? *Nei vit brúka ikki CEFR stigan. Undirvísingin verður skipað sum omanfyri nevnt.*

Verður námsætlanin "Føroyskt fyri nýmælt" brúkt?
Sí <http://namsaetlanir.net/node/232> Ja, í mest møguligan mun.

8.3 Fylgiskjal 3: Bræv til Mentamálaráðið frá Málráðnum



Handan Á 5
100 Tórshavn
tlf. 312397
t-postur: malrad@malrad.fo
heimasíða: www.malrad.fo

Tórshavn, 23. februar 2017

Til Mentamálaráðið

Seinastu árin er talið á tilflytarum til Føroya økt munandi, og nógv hefur verið talað um at fáa hesar nýggju borgarar at gerast part av samfelagnum. Eitt sindur hefur verið gjørt við tað. Tað hefur sjálvandi alstóran týdning í strembanini at taka ímóti nýggju borgarunum, at fólk læra málið í landinum so væl sum gjørligt, so at tey kunnu taka lut í samfelagslívinum á øllum økjum. Tað er ein fyrirtreyt fyri, at tey fáa eina greiða fatan av, hvat verður væntað av teimum og ikki minst, hvørji rættindi tey hava.

Nakað hefur eisini verið gjørt við at undirvísa útlendingum í føroyskum, men alt ov lítið, og tað, sum gjørt verður, tykist at vera rættiliga óskipað. Sum er hava útlendingar rætt til 20 tímar í føroyskum. Tað munar eyðvitað ikki nógv, tá ið vit skulu læra eitt fremmant mál, sum føroyskt sjálvandi er fyri nýggju borgararnar. Til samanburðar fáa tilflytarar í Noregi úr 600 upp í 2400 tímar í norskum. Eingin orsök er at halda, at tað er lættari hjá flestum útlendingum at læra føroyskt enn norskt, so óivað mugu vit upp á minst 600 tímar. Men harumframt er eisini neyðugt at gera eina útbúgvingarætlan í føroyskum fyri útlendingar, at útbúgva lærarar til uppgávuna og at fáa frálærutilfar til vegar.

CEFR (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment) eru leiðreglur, sum Evroparáðið hefur latið gera; tær byggja á metingar um, hvat skal til fyri at røkka ávísam førleikastigum, tá ið fremmandamál verða lærd. Flestu lond í Evropa brúka CEFR-leiðreglurnar, tá ið metast skal um, hvat skal til fyri at læra eitt mál nøktandi. Tað hevði verið natúrligt, um vit eisini nýttu CEFR-leiðreglurnar í Føroyum. Harvið kundu vit eisini fingið ágóðan av royndum hjá øðrum.

Í grannalondum okkara er tað vanligi ikki bert eitt tilboð at læra málið í landinum, men tað er eitt krav, at tilflytarar skulu taka lut í málskeiðunum, sum enda við eini roynd, ið skal standast. Ein spurningur er, um tílík krøv eisini áttu at verið sett í Føroyum, men fyrst mugu vit sjálvandi megna at skipa fyri dygdargóðum skeiðum í føroyskum fyri útlendingar.

Við teirri sterku støðu, sum enskt hevur fingið kring heimin, og sum tað eisini er í ferð við at fáa í Føroyum, er málskifti frá føroyskum til enskt ikki óhugsandi, um vit lata standa til. Royndir aðrastaðni vísa, at tílík málskifti, t.e. frá einum veikari heimamáli til eitt sterkari mál, kunnu taka tvey til trý ættarlið. Sum gongdin er í Føroyum, er greitt, at tað í størri og størri mun verður neyðugt at vera stinnur í enskum fyri at fáa mong størv, serliga tey góðu størvini, meðan tað longu í dag ikki altíð er neyðugt at duga føroyskt fyri at starvast í Føroyum. Vit skulu bjóða tilflytarum vælkomnum til Føroya, og vit skulu eisini laga okkara samfelag til teirra størv, men málsliga eiga tey at laga seg til okkara samfelag – og fáa móguleika til tað.

At enda verður heitt á Mentamálaráðið um at taka henda spurning upp til viðgerðar, so vit vónandi innan alt ov langa tíð hava nøktandi undirvísing í føroyskum fyri útlendingar.

Vegna Málráðið



Zakaris Svabo Hansen
formaður

8.4 Fylgiskjal 4: Svar frá Mentamálaráðnum

Fra: Jenny Lydersen [<mailto:Jenny@mmr.fo>]

Sendt: 9. januar 2018 17:19

Til: Marius Staksberg <MariusS@setur.fo>; Zakaris Hansen <ZakarisH@setur.fo>

Cc: Martin Næs <MartinN@mmr.fo>

Emne: 16/00850-5 - Føroyskt fyri útlendingar Málráðið

Viðvíkjandi skrivi tygara um føroyskt fyri útlendingar

Tygum hava sent Mentamálaráðnum skriv í februar í 2017, har tygum vísa á umstøðurnar hjá tilflytarum at læra føroyskt. Mentamálaráðið er samt við tygum í, at tað er umráðandi í strembanini at taka ímóti nýggju borgarunum, at teir læra málið í landinum so væl sum gjørligt, so at teir kunnu taka lut í samfelagslívnum á øllum øki.

Tygum fílast á, at tað verður gjørt ov lítið við at undirvísa útlendingum í føroyskum, at tað, sum verður gjørt, er rættiliga óskipað, og at sum er, so hava útlendingar rætt til 20 tímar í føroyskum. Eisini vísa tygum á, at í okkara grannalondum er tað vanligu eitt krav at læra málið í landinum og ikki bert eitt tilboð.

Tygum greiða m.a. eisini frá tí stóru ávirkan sum enskt hevur fingið kring heimin, og sum tað eisini er í ferð við at fáa í Føroyum, at málskifti frá føroyskum til enskt ikki er óhugsandi, og at tað longu í dag ikki altíð er neyðugt at duga føroyskt fyri at starvast í Føroyum.

Niðurstøða tygara er, at vit skulu bjóða tilflytarum vælkominum til Føroya, og vit skulu eisini laga okkara samfelag til teirra tørv, men málsliga eiga tey at laga seg til okkara samfelag og fáa møguleika til tess. Samstundis heita tygum á Mentamálaráðið um at taka henda spurning til viðgerðar, so at vit innan alt ov langa tíð hava nøktandi undirvísing í føroyskum fyri útlendingar.

Mentamálaráðið kann ikki taka undir við tygum í, at undirvísingin er óskipað, og at útlendingar hava rætt til 20 tímar undirvísing í føroyskum. Hesi viðurskifti eru ikki í samsvari við ta undirvísing, sum Mentamálaráðið skipar fyri.

Tað eru ongar ásetingar í lóg, kunngerð ella rundskrivum, sum Mentamálaráðið umsitur, um at útlendingar hava rætt til 20 tímar í føroyskum. Í rundskrivi um serundirvísing vaksnamanna er ásett í § 5, at fólk, ið ikki hava føroyskt sum móðurmál, men eru skrásett í fólkeyvirlitinum í Føroyum, kunnu fáa undirvísing í føroyskum máli og føroyskari mentan. Einasta tímatal, sum er ásett, er í námsætlanini, Føroyskt fyri nýmælt í Føroyum, har ásett er, at hvør partur hevur umleið 350 tímar og endar við roynd.

Mentamálaráðið hevur seinastu árin í samstarvi við kommunurnar roynt at ment undirvísingartilboð fyri tilflytarar. Harvið er ikki sagt, at skipanin ikki kundi verið betri, men at siga at viðurskiftini eru óskipaði, kann Mentamálaráðið ikki taka undir við. Mentamálaráðið hevur veitt tímar til undirvísing í føroyskum bæði til børn og vaksin, sum eru tilflytarar og ikki duga føroyskt. Vaksin 14 ár og eldri hava møguleika at fáa undirvísing í føroyskum máli, mentan og samfelagsviðurskiftum í ymsum stigum, innleiðsluskeið, grundleggjandi undirvísing og drúgvári skeið í føroyskum máli, mentan og

samfelagsviðurskiftum svarandi til 350 tímar. Harumframt hevur Fróðskaparsetrið eisini skipa fyri útbúgvingarskeiðum í føroyskum fyri útlendingar.

Boðin verða hesi skeið:

- Innleiðsluskeið í føroyskt mál og mentan. Hetta eru styttri skeið 20 – 40 tímar við nøkrum fáum luttakarum oftast 4- 6 fólk, men tað veldst um tey tosa sama mál ella hava ymiskt tungumál og um tey skilja enskt.
- Føroyskt fyri útlendingar 60 – 80 tímar, sum serliga er ætlað teimum, sum hava verið á innleiðsluskeiði
- Drúgvvari skeið í føroyskum máli, mentan og samfelagsviðurskiftum, sum eru 350 tímar, men kommunurnar kunnu gera undantak. Skeiðini verða skipað bæði sum dag- og kvøldundirvísing. Hesi skeið verða skipa í økjum, í verandi skúlaári í Klaksvík, Tórshavn og á Tvøroyri. Tað hava verið rættiliga nógvir luttakarar á hesum drúgvvaru skeiðunum, og í Havn hava ofta tvey skeið verið samstundi. Dentur verður lagdur á uppmøting og ávíst førleikastøði fyri at kunna gjøgnumføra skeiðini, sín námsætlan, sum liggur á heimasíðuni, www.namsaetlanir.net.
- Umframt hesi skeið, skipar Fróðskaparsetrið fyri málundirvísing fyri útlendingum, men hettahava tit ítøkiligari vitan um. Sambært upplýsingum, Mentamálaráðið hevur frá setrinum, er talan um tvey ymisk fjarlestrarskeið og eitt summarskeið:
 - a. Faroese for foreigners I, har fortreytin er, at tey lesandi skulu hava miðnámsskúlaprógv ella tað, sum svara til eitt slíkt.
 - b. Faroese for foreigners II, har fortreytin er, at tey lesandi skulu hava tikið fyrra skeiðið “Faroese for foreigners I” ella hava eitt summarskeið í føroyskum. Endamálið er at geva teimum lesandi innlit í føroyska mállæru og málnýtslu. Serliga verður dentur lagdur á málførleikarnar at tosa, at fata, at lesa og partvís eisini at skriva. Skeiðini eru eina lestrarhálvu og verða hildin á Føroyamálsdeildini.
 - c. Summarskeið í føroyskum máli og mentan fyri útlendingum annað hvørt ár. Skeiðið telur 10 ECTS. Lesandi skulu hava kunnleika til eitt germanskt mál, ella kunnleika til málfrøði/málvísindi.

Mentamálaráðið er sannført um, at ein grundleggjandi fortreyt fyri, at útlendingar kunnu læra bæði at tosa og skriva føroyskt og at kenna seg sum part av føroyska samfelagnum, luttaka í arbeiðslívi og sosialum høpi, er ein drúgvvari undirvísing í føroyskum máli og føroyskum viðurskiftum.

Viðvíkjandi sjónarmiði tygara um, at undirvísingin í føroyskum ikki er eitt krav, men eitt tilboð, er Mentamálaráðið samt við tygum og hevur víst á hesi viðurskifti. Mentamálaráðið umsitur undirvísingartilboð til tilflytarar, men umsitur ikki útlendingamál og t.d. at seta treytir til, at tilflytarar læra føroyskt sum liður í játtanini at fáa uppihalds- og arbeiðsloyvi í Føroyum.

Blíðar heilsanir/Best Regards
Jenny Lydersen

Mentamálaráðið



+298 30 65 00 · Fax.: +298 30 65 55



Direct.: +298 55 50 44 ella +298 30 65 44

<mailto:jenny@mmr.fo>

[Homepage: www.mmr.fo](http://www.mmr.fo)

8.5 Fylgiskjal 5: CEFR-stigin: heildarstigin

Týddur eftir Council of Europe (2018: 24) & Europarádet (2008: 43)

Dugnaligur málbrúkari	C2	Skilir lættliga so at siga alt, sum verður lisið og hoyrt. Klárar at taka samanum upplýsingar frá ymiskum talaðum og skrivligum keldum og at endurgeva grundgevingar og frágreiðingar uppá ein samanhangandi máta. Megnar at málbera seg spontant, sera flótandi og nágreiniliga, umframt at skilja millum hárfínar merkingarmunir, eisini í fløktum støðum.
	C1	Skilir alskyns krevjandi, longri tekstir og klárar at fanga undirskiltar merkingar. Klárar at málbera seg flótandi og spontant uttan alt ov týðiliga at leita eftir máliskum. Klárar at brúka málið smidliga og væl í sosialum, akademiskum og yrkisligum høpi. Megnar at framleiða týðiligan, væl uppbygdan og nágreiniligan tekst um fløkt evni, har hann/hon vísir seg hava tamarhald á nýtslu av bygnaðarligum mynstrum, sambindarum og samhangsskapandi málsligum miðlum.
Sjálvstøðugur málbrúkari	B2	Skilir í stórum dráttum høvuðsinnihaldið í fløktum tekstum um bæði ítøkilig og úrtøkilig evni, harímillum yrkislig umrøða í hansara/hennara yrkisøki. Klárar at tosa við einum so mikið flótandi og spontanum máli, at samrøður við fólk, sum hava málið sum móðurmál, ikki verða troyttandi fyri hvørgan. Megnar at framleiða týðiligan og nágreiniligan tekst um alskyns evni, umframt at megna at greiða frá onkrum sjónarhorni um eitt aktuelt evni við at lýsa fyrimunir og vansar við ymiskum móguleikum.
	B1	Skilir høvuðspunktini í einari týðiligari og vanligari framseting um væl kend evni, sum eru vanlig til arbeiðis, í skúla, í frítíðini o.s.fr. Klárar at handfara tær flestu støðurnar, sum kunnu stinga seg upp, tá ið ferðast verður í økinum, har málið verður tosað. Megnar at framleiða einfaldan, samanhangandi tekst um evni í gerandisdegnum ella sum hava persónligan áhuga. Kann lýsa upplivingar og hendingar, dreymar, vónir og ambitióinir, umframt at hann/hon kann koma við grundgevingum og frágreiðingum uppá hugburðir og ætlanir.
Støðis-málbrúkari	A2	Klárar at skilja setningar og ofta brúktar máliskur, sum hava nakað at gera við tað, sum hendir kring viðkomandi (t.d. sera grundleggjandi persónligir upplýsingar og upplýsingar um familju, at keypa inn, landalæran í økinum, arbeiði). Megnar at samskifta í ófløktum og rutinukendum støðum, sum krevja eitt einkult og beinleiðis orðaskifti við upplýsingum um væl kend og rutinukend viðurskifti. Kann við einføldum máliskum lýsa ymiskt um sína bakgrund, sítt nærumhvørvi og beinleiðis tørvir.
	A1	Skilir og klárar at brúka gerandismáliskur og aðrar grundleggjandi máliskur til tess at klára grundleggjandi tørvir. Klárar at presentera seg og onnur og kann spyrja og svara spurningum um ymiskt persónligt, so sum hvar hann/hon býr, um fólk hann/honn kennir og um lutir, sum hann/hon hevur. Megnar at samskifta við fólk, um tey tosa seint og týðiliga og eru til reiðar at hjálpa.

8.6 Fylgiskjal 6: Heildartalva fyri mállæru

Týdd eftir Council of Europe (2018: 131) & Europarádet (2008: 157)

C2	Klárar at útnytta fjølbroyttar og álítandi førleikar innan eina sera umfatandi málsliga vitan til at orða sínar tankar nágreiniliga, leggja dent á og greina millum, umframt at beina burtur margtýðningar. Eingi tekn um at hann/hon noyðist at avmarka tað, hann/hon ynskir at siga.
C1	Klárar smidliga at brúka als kyns hóskandi, fløktar, málførðiligar bygnaðir.
B2	Klárar at málbera seg týðiliga og uttan nógv tekn um at noyðast at avmarka seg í tí, hann/hon ynskir at siga.
	Hevur eina nóg góða málsliga vitan til at kunna geva týðiligar frágreiðingar, siga frá sjónarmiðum og koma við grundgevingum uttan nøkur serliga týðilig tekn uppá leitan eftir orðum. Hetta verður gjørt meðan nakrir fløktir setningsbygnaðir verða brúktir.
B1	Hevur eina nóg góða málsliga vitan til at kunna lýsa brátt íkomnar støður, greiða frá høvuðspunktunum í einum hugskoti ella trupulleika við rímiligum nákvæmi, umframt at kunna siga frá tonkum um úrtøkilig ella mentanarlig evni, so sum tónleik og film.
	Hevur nokk av máli og orðfeingi til at málbera seg við einum sindri av drálan og nøkrum umorðingum um evni so sum familja, frítíðarítriv og áhugamál, arbeiði, ferðing og tær nýggjastu hendingarnar, men avmarkaða orðfeingið hevur við sær endurtøkur og enntá eisini trupulleikar við at orða seg viðhvørt.
A2	Hevur eina vitan av grundleggjandi máli, sum gevur honum/henni móguleika at fyrihalda seg til væntandi gerandisstøður, hóast hann/hon vanligar noyðist at linka boðskapin og leita eftir orðum.
	Klárar at siga stuttar máliskur fyri at nøkta einkultar tørvir: persónligir upplýsingar, dagligar rutinur, tað sum ein ynskir og hevur brúk fyri, áheitan um upplýsingar.
	Klárar at brúka grundleggjandi setningsbygnaðir og at samskifta við setningum, sum eru lærdir uttanat, við bólkum av nøkrum fáum orðum og við máliskum um seg sjálva/n og onnur, um hvat arbeiði tey hava, støði, ognir o.s.fr. Dugir nakrar fáar máliskur, sum eru lærdar uttanat, um væntandi yvirlivilsstøður; tráðurin verður ofta mistur, og misskiljingar henda ofta, tá ið støðan ikki er rutinukend.
A1	Klárar at brúka grundleggjandi bygnaðir í einkultum setningum, har sumt ikki verður sagt til fulnar ella als ikki.
Pre-A1	Klárar at brúka einstøk orð og grundleggjandi máliskur til at veita einfaldar upplýsingar um seg sjálva/n.